

РАМАЗАН – 2020

Дұрлық күтсеңдер Әділдік, тәртіп!

теңге деп белгіленді. Оны банк карточкалары арқылы мешіттердің есеп-шоттарына салуға болады. Ондай мүмкіндігі жоқ азаматтар үшін мешіттеріміздің қақпасына садақа жәшіктері қойылады.

Жылда жамағатпен мешітте оқылатын тарауық намазын енді үйде оқу керектігін ескертіп жатырмыз. Отбасымен, бала-шағамен бірге тарауық намазын оқудың өзіндік ләззаты да бар. Оны ұзақ сүрелермен оқу шарт емес. Жатқа білетін, қысқа сүрелерді қайталау арқылы 20 ракағат намазды толық оқуға болады. Өйткені, бұл сүннет намаз, міндет намаз емес. Отағасы әйел, бала-шағасына имамдық етіп, тауарық намазын өтей алады. Өкініштісі биыл тауарық намазы мешіттерде оқылмайды.

Осыған дейін Жетісу жерінің мешіттерінде төтенше жағдайға байланысты қайырымдылық штабтары құрылып, «Біз біргеміз», «Жүрек жылуы» атты акциялар аясында мыңнан астам отбасыға қажетті азық-түлік жеткізілді. Дәл сол секілді кімде кім ауызашар бергісі келсе мешіттен мұқтаждардың тізімін алуына болады немесе азық-түлігін мешіттің жанынан құрылған еріктілер тобы арнайы санитарлық шарттарды орындай отырып, ауызашарды мұқтаж отбасылардың үйлеріне жеткізіп беруге кепіл болады.

Талдықорған өңірінің жұртшылығы, Фейсбук, Ютуб, Инстаграм, ВКонтакте желілері арқылы Құран Кәрімді бастан-аяқ оқып шығуды ойластырып отыр. Ол үшін көпшілікпен келісілген белгілі бір уақыт алдын ала хабарланады. Сол сәтте «Иман» мешітінің қариы күніне бір параны хатым етіп, құдай қаласа, Қадір түнінде елмен бірге Құран хатымның дұғасын жасаймыз.

Жаратқан Алла Тағала елімізге амандық, жерімізге тыныштық беріп, халқымызды ауру-сырқаудан, бөле-жаладан сақтасын! Дүйім жұртты алаңдатқан жұқпалы дерттің беті қайтып, бұрынғыдай еркін араласып, тікелей қарым-қатынас орнатуымызды нәсіп етсін!

Ардақ НҮСИПХАНҰЛЫ,
Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының Талдықорған өңірі бойынша бас имамы.

Жылдан жылға оразаны сағына тосып, ауыз бекітуді аңсайтын Жетісу жұртшылығын биылғы Рамазан айымен құттықтаймын. Алла Тағала баршамыздың ұстаған оразамызды қабыл етіп, қияметте сауабын молынан беріп, қуанышқа кенелтсін!

Биыл Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы Рамазан айының басталуын 24 сәуірден 23 мамырға дейін 30 күн ұстауға шешім шығарды. Құдай қаласа, 24 мамыр күні ораза айт намазы оқылады.

Күллі Қазақстан жұртшылығын алаңдатып, халқы көп қалаларды карантинге жаптырған «COVID-19» вирусының таралуына қарамастан биылғы ораза жылдағы тәртіппен ұсталатынын ескерткім келеді. Жалпы жұртшылықты дүрбелеңге салған карантиннің ауыз бекітуге ешқандай кедергісі жоқ немесе әсер етпейді. Оразаны кімдерге ұстау парыз екендігіне келер болсақ, ең алдымен балиғат жасына жеткен, ақыл-есі бүтін әрбір мұсылман адамға парыз. Алайда Жаратқан Алла Тағала ауру-сырқауға, жолаушыға, емізулі баласы бар және жүкті әйелдерге, егде жастағы қарттарға жеңілдік ретінде ораза ұстамауға мүмкіндік берген. Дегенмен, науқас адам ауруынан айыққанда, жолаушы сапардан оралғанда, аяғы ауыр әйел босанған соң оразасының қазасын өтеп, ауыз бекітеді. Пітір садақаның жан басына шаққандағы мөлшері 370

НЕГЕ?

ТӘРТІП БҰЗУШЫЛАР КӨП

Коронавирус індеті ең алғаш басталған Қытайдың Хубэй провинциясында ауру алғаш анықтала қалған сәтте қаланың есіі жан-жағынан тартып жабылып, қатаң тәртіптің күшімен ел үйінен шықпай қалған болатын. 1,5 – 2 ай үй карантинінде жатқаннан ұтылған ешкім жоқ, тек бас амандығы мен денсаулығының қамы үшін барынша тәртіпке бағынды, нәтижесін де көрді. Айналасы біраз уақыттың ішінде алапат ауруды ауыздықтап, көп өтпей қала бұрынғы қалпына қайта түсті.

Дәл қазір сондай темірдей тәртіп болмаса, елдегі әр адам өзіне артылған жауапкершілік жүгін сезініп, осы бекітілген тәртіпке бағынбаса, ертеңіміздің не болары күмәнді. Себебі, біздегі жағдай басқаша. Дерттің алдын алу мақсатында елде төтенше жағдай режимі енгізіліп, тиісті ережелер бекітілді.

Күннен күнге күшейіп баратын коронавирусқа қарсы тұрудың бірден-бір амалы – үйден шықпау. Емі жоқ дерттің алдын алу үшін одан басқа қолдан келер не бар дейсіз? Бұл жайлы соңғы бірнеше айдан бері бұқаралық ақпарат құралдарынан айтылып та, жазылып та келеді. Тек оған құлақ асып, айтқанды орындаушылар саны көп емес. Керісінше, естігеніне елең етпей, бұйрыққа бей-жай қарап жүргендердің саны көп пе дерсіз. Үйден шықпауға кеңес беріліп, қаншама рет айтылса да, төрт қабырғада қамалып отырғысы келмейтін жұрттың қарасы қалың. Бұған күн сайын әлеуметтік желіде төтенше жағдай тәртібіне бағынбай көшеде жүргендер мен тәртіп бұзушылардың, тіпті ескерту жасаған полиция қызметкерлерін соққыға жыққандардың бейнежазбасы дәлел. Күні кеше ғана жол үстінде қызметте тұрған полиция

қызметкерін автокөлікпен қаққан күдікті қолға түсті. Тек бұл ғана емес, осы кезеңде тыйым салынған орындардың жұмысын жасырын түрде жалғастыра беруі, ел арасына жалған ақпарат тарату, пост-бекеттерден заңсыз өту сынды фактілер анықталып жатыр.

Айта кетсек, осы уақытқа дейін Алматы облысы аумағында карантин тәртібіне бағынбаған 100-ден астам адам анықталған. Бұл туралы облыстық полиция департаментінің баспасөз қызметі жария еткен болатын. Берілген мәліметте аймақта ҚР ӘҚБК 476-бабының талаптары бұзудың 107 дерегі тіркелген. Онда төтенше жағдай тәртібін сақтамаған 41 адам қамауға алынып, 46 азаматқа айыппұл салынған. Қалған құқық бұзушыларға ескерту жасалыпты. Соның ішінде карантин аумағына кіру немесе тыйым салынған аумақтан шығу әрекеттері бойынша 49 іс әшкереленген. Аталған деректер бойынша ҚР ӘҚБК 476-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағандар жауапқа тартылып, карантин және басқа да міндетті санитариялық-эпидемияға қарсы іс-шараларды өткізуді бұзғаны үшін 33 хаттама жазылған. Сол шешімімен 27 адамға айыппұл салынып, екі азамат әкімшілік қамауға алынған.

Төтенше жағдай кезінде тәртіпті қадағалаушы полицейлерге де оңай емес. Тәртіп сақшыларының қызметіне түсіністік танытудың орнына, «неге себепсіз көшеге шықтыңыз?» деген сұрағын көтере алмай, жұдырық ала жүгіретіндер де жетерлік. Салдарынан тәртіп бұзушылар жазаланып, қамауға да алынуда. Алайда олардың саны күннен күнге көбеймесе, азаймай тұр. Неге?

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

ҮНДЕУ

ПРЕЗИДЕНТ
МӘЛІМДЕМЕ ЖАСАЙДЫ

Жаһандық коронавирус пандемиясына байланысты Президент Қасым-Жомарт Тоқаев қазақстандықтарға мәлімдеме жасайды. Телеарналар арқылы жасалатын мәлімдеме келер аптаға жоспарланған.

Бұл туралы Мемлекет басшысының баспасөз хатшысы Берік Уәли өзінің әлеуметтік желідегі парақшасында жазды. Оның айтуынша, елдегі төтенше жағдайға байланысты Қасым-Жомарт Кемелұлының жұмыс кестесі де өзгерген. *«Президентке келетін шұғыл әрі сараптамалық ақпараттардың саны күрт өсті. Ал бұған дер кезінде жауап беріп, шара қолдану керек. Мемлекет басшысы жаңартылған форматта жұмыс істеп жатыр. Бүгінде көптеген жиын мен кездесулер видео байланыс арқылы өткізілуде. Коронавирусқа қарсы күрес – күн тәртібінде қарастырылатын негізгі мәселе»,* – делінген жазбада.

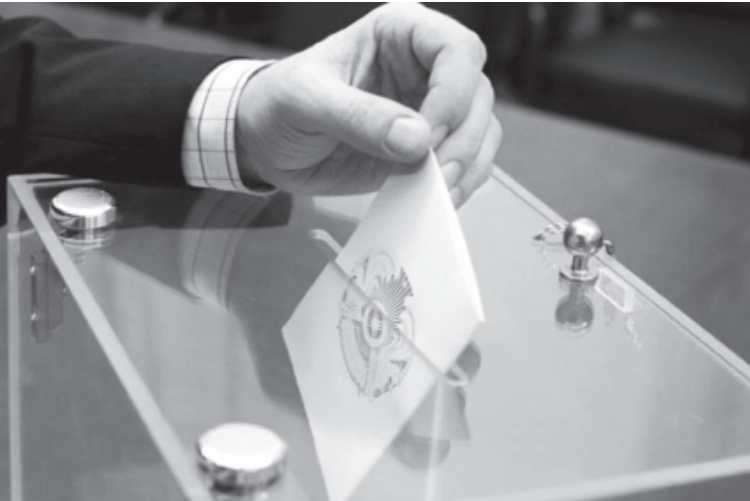
Жақында Президент барлық облыстың және республикалық маңызы бар қалалардың әкімдеріне телефон шалып, шағын және орта бизнесті қолдауға, халықты әлеуметтік қорғауға, көктемгі егіс науқанына және су тасқынына қарсы жұмыстарға байланысты нақты тапсырма берді. Баспасөз хатшысы осы шаруаларды тілге тиек етіп, елдегі әрбір істің Мемлекет басшысының назарынан тыс қалмағанын жеткізді. *«Жуырда түскен ақпараттар негізінде Төтенше жағдай режимінің және карантин шараларының ұзартылуына қатысты тиісті шешім қабылданатын болады. Ерте ме, кеш пе, Төтенше жағдай бітеді. Содан кейін алдымыздан экономиканың құрылымын қайта қарау міндеті шығады. Сондықтан алдымызға орта және ұзақ мерзімге арналған жаңа мақсаттар қою керек. Мемлекет басшысы осы айтылған мәселелердің оң шешілуін үнемі бақылауда ұстап отыр. Сонымен қатар келесі аптада Президент еліміздегі коронавирус жағдайына қатысты кезекті телевизиялық үндеуін жариялайды»,* – делінген Президент баспасөз хатшысының жазбасында.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ПАРЛАМЕНТ

ТІРКЕУ ТӘРТІБІ ӨЗГЕРДІ

Енді Қазақстанда саяси партияларды тіркеу тәртібі жеңілдетуді көздейтін заң нормасы күшіне еңбек. Саяси партия құрғысы келетін азаматтар үшін көп қол жинау талабы азайтылды.

Парламент мәжілісінің депутаттары саяси партияны тіркеу үшін оның мүшелерінің санын 40 мыңнан 20 мыңға дейін азайтуды көздейтін заң жобасын бірауыздан мақұлдады. *«Заң жобасында саяси партияларды тіркеу үшін оған мүше адамдар санын 40 мыңнан 20 мыңға дейін азайту ұсынылады. Бұл ұсыныс саяси партияларды құру тәртібін жеңілдетеді, сондай-ақ мемлекеттік шешімдерді әзірлеу және қабылдау процестеріне оң әсерін тигізеді»,* – деп атап өтті әділет министрі Марат Бекетаев. Бұған қоса, партиялық сайлау тізімінде әйелдер мен жастар үшін кемінде 30 процент квота енгізу көзделген. *«Жалпы, осы заңнамалық бастамалар әйелдер мен жастарды қоғамның саяси өміріне белсене қатысуға, сондай-ақ көппартиялық жүйені одан әрі қалыптастыруға оң ықпал етеді»,* – деді ведомство басшысы. Осыдан былай бұрынғыдай партияларға әйелдер мен жастар арасында квотаны бөлуге қатысты қатаң шектеу алынып тасталды. Партиялар тізімді өз қалауымен орналастыруға және мандаттарды бөлуде партиялық жарғыны басшылыққа алуға құқылы. Қосымша баяндама жасаған депутат Снежана Имашева аталмыш заң жобасы жаңа саяси партиялардың пайда болуы үшін жағдай жасауға бағытталғандығын баса айтты. Еске сала кетейік, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2019 жылдың 20 желтоқсанында өткен Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің II отырысында партия мүшелері санының төменгі шегін екі есеге азайтуды ұсынған болатын.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ҚҰЛАҚАҒЫС

«2020–2022 ЖЫЛДАРҒА АРНАЛҒАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ БЮДЖЕТ ТУРАЛЫ» ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢЫНА ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ЕНГІЗУ ТУРАЛЫ» ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАҢЫНА СӘЙКЕС 2020 ЖЫЛДЫҢ 1 СӘУІРІНЕН БАСТАП ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘРДЕМАҚЫЛАРДЫҢ ТӨЛЕМДЕРІ ӨСТІ.

ЗЕЙНЕТАҚЫ МЕН
МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘРДЕМАҚЫ ӨСТІ

Айлық есептік көрсеткіш – 2 778 теңге, зейнетақының ең төмен мөлшері – 40 441 теңге, ең төмен күнкөріс деңгейінің шамасы – 32 668 теңге, мемлекеттік базалық зейнетақы төлемінің ең төмен мөлшері 17 641 теңге болса, жалақының ең төмен мөлшері – 42 500 теңге болып белгіленді.

2020 жылдың 1 сәуірінен бастап, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Алматы облысы бойынша департаменті Мемлекет басшысының биылғы 31 наурыздағы тапсырмасына сәйкес зейнетақылар мен мемлекеттік жәрдемақыларды жылдық тұрғыда 10 пайызға индексациялауды жүргізуде. Нәтижесінде, биыл зейнетақы екі рет көтерілді. Мәселен, 2020 жылдың 1 қаңтарынан инфляцияның болжамды деңгейі ескеріле отырып, базалық зейнетақыға 5 пайыз, ал жасына және еңбек сіңірген жылдарына байланысты зейнетақы төлемдеріне 7 пайыз (инфляция деңгейінен 2%-ға артық) кезекті рет жыл сайынғы индексация жасалды.

2020 жылдың 1 сәуірінен жасына және еңбек сіңірген жылдарына байланысты зейнетақы төлемдері 2020 жылға дейін тағайындалғанымен қоса осы жылғы 1 қаңтар мен 31 наурызда бекітілген бөлігі 5 пайызға жоғарылады. Мұны қарапайым мысалмен түсіндірейік. Егер ер адамға 18.11.2019 жылдан бері 43 мың теңге ынтымақты зейнетақы тағайындалған. Оның зейнетақысы жыл сайынғы қайта есептеу аясында 2020 жылдың 1 қаңтарынан 46 мың 10 теңгені құрады. 2020 жылдың 1 сәуірінен бастап ынтымақты зейнетақы 5 пайызға өсіп, 48 мың 311 теңгені құрады. Ал әйел адамға 12.03.2020 жылы 52 мың теңге тағайындалды деп алайық. 2020 жылғы 1 сәуірдегі 5 пайыз өсімді ескерсек, бұл ынтымақты зейнетақы 54 600 теңгені құрайды.

Жаңадан тағайындалған жасына байланысты зейнетақы мөлшерін есептеу кезінде ескерілетін кірістің ең жоғары мөлшері 2020 жылғы 1 сәуірден бастап 46 айлық есептік көрсеткіштің мөлшерінен (127 788 теңге) аспауы керек (46 x 2778,00).

Мемлекеттік базалық зейнетақы төлеміне келер болсақ, ол «Қазақстан Республикасындағы зейнетақымен қамсыздандыру туралы» Заңының 4-бабына сай 2020 жылдың 1 сәуірінен ең төменгі күнкөріс деңгейінің жаңа сомасы бойынша пайыздық мөлшерде айқындалады.

Мемлекеттік базалық зейнетақы төлемінің мөлшері 2020 жылдың 1 сәуірінен бастап «Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабына сәйкес ең төменгі күнкөріс деңгейінің жаңа мөлшеріне пайызбен белгіленеді.

Мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылардың мөлшері, оның ішінде медициналық-әлеуметтік мекемелерде және түзеу мекемелерінде тұратын адамдарға «Қазақстан Республикасында мүгедектігі бойынша және асыраушысынан айырылу жағдайы бойынша берілетін мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 маусымдағы №126 Заңының 12 және 16 - баптарында көзделген мөлшерде, 2020 жылғы 1 сәуірден бастап ең төменгі күнкөріс деңгейінің жаңа мөлшерін ескере отырып белгіленеді.

№1 және №2 тізімдерге мемлекеттік арнайы жәрдемақы, бала тууына байланысты біржолғы төленетін мемлекеттік жәрдемақы, бала бір жасқа толғанға дейін оның күтіміне төленетін мемлекеттік жәрдемақы, бірге тұратын төрт және одан көп көмелетке толмаған баласы, оның ішінде көмелеттік жасқа толғаннан кейін білім беру ұйымдарын бітіретін уақытқа дейін (бірақ жиырма үш жасқа толғанға дейін) орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында күндізгі оқу нысаны бойынша білім алатын балалары бар көпбалалы отбасыларға тағайындалатын және төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы, «Алтын алқа», «Күміс алқа» алқаларымен наградталған немесе бұрын «Батыр ана» атағын алған, I және II дәрежелі «Ана даңқы» ордендерімен наградталған көпбалалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы, арнаулы мемлекеттік жәрдемақы мөлшері 2020 жылғы 1 сәуірден бастап айлық есептік көрсеткіш жаңа мөлшерін ескере отырып белгіленеді.

Мүгедек бала тәрбиелеп отыратын анаға немесе әкеге, бала асырап алушыға, қамқоршыға мемлекеттік жәрдемақы, мөлшері, бала кезінен бірінші топтағы мүгедектің күтіміне байланысты мемлекеттік жәрдемақы 2020 жылдың 1 сәуірінен бастап ең төмен күнкөріс деңгейінің жоғарылауына байланысты өседі.

Облыс бойынша 229 мыңнан астам зейнеткерлердің зейнетақы мөлшері және 201 мыңнан астам мемлекеттік жәрдемақы алушы азаматтың жәрдемақы мөлшері көбейтіледі.

Ж.ДӘЛІБАЕВ,
Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі
Алматы облысы бойынша департаменті басшысының орынбасары

КҮДІКТІ ҰСТАЛДЫ

Әскери қызметкерге қол көтерген Алматы облысының тұрғыны ұсталды. Ол құқық қорғау органының қызметкерін соққының астынан алған. Polisia.kz порталының ақпаратына қарағанда ұсталған азаматқа қатысты тергеу шаралары қолға алынған.

51 жастағы күдікті әскери қызметкердің заң бойынша өзін тексеруіне қарсы шыққан. Дау содан басталған. Оқиға 16 сәуір күні Қарасай ауданы Райымбек ауылында орын алған. Оқиға хроникасы

ҚҰҚЫҚ

бойынша құрамына екі әскери ерікті кіретін патруль өздеріне сеніп тапсырылған жер аумағын күзетіп жүрген. Қызмет барысында олар 51 жастағы жергілікті тұрғын тізгіндеп келе жатқан көлікті тоқтатады. Тұрғын әскери қызметкердің өзіне қаратқан позициясына көңілі толмай, 24 жастағы жігітті соққының астына алған. Жанжалдан кейін кейін күдікті оқиға орнынан ізін суытпақ болады. Құқық қорғау органдарының жедел іздестіру шараларының арқасында бұзақыны бірден анықтап, қолға түсірді. *«Патруль талабы бойынша тоқтаған Лада Гранта көлігінің 51 жастағы иесі автокөліктен шығып, өзгелерінің алыста тұрғанын пайдаланып, 24 жастағы әскери сарбазды соққыға жыққан. Аталған дерекке қатысты ҚР Қылмыстық кодексінің 380-бабының 1-тармағына сәйкес сотқа дейінгі тергеу амалдары жүргізіліп жатыр»,* – деді Қарасай АПБ Тергеу бөлімінің тергеушісі Айдын Сейітов.

Қазір ол уақытша ұстау изоляторына қамауда отыр. Полиция күдіктінің бұған дейін де заң бұзғанын анықталды, ол 16 жасында денсаулыққа жеңіл жарақат келтіргені үшін сотталған екен.

А.НАЗЫМ.

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ

В этом году месяц Рамадан начинается с 24 апреля. Однако на этот раз, из-за коронавируса, было принято временно приостановить, пятикратные дополнительные намазы, пятничные намаз и намаз-таравих, а также ифтары в столовых при мечетях и других общественных местах. Из-за риска заразиться вирусом казахстанцам рекомендуют проводить разговение дома, в кругу своей семьи, отказавшись от приглашения родственников и друзей.

А фитр-садака и закят теперь можно будет оплатить через приложения двух банков и QIWI-кошелек. Этот проект был принят в целях предотвращения распространения инфекции среди соотечественников. Отныне и молитвы в стране будут читать тоже онлайн – каждые 15 минут верующие могут слушать их в Instagram.

По соглашению между ДУМК и руководством банка, данный проект будет реализован в предстоящем месяце.

Как это работает?

В мобильное приложение будут введены счета всех центральных мечетей городов областного и республиканского значения. Каждый гражданин может перевести фитр-садака и закят на счет мече-

ПОЖЕРТВООВАНИЕ ОНЛАЙН

Пожертвования во время священного месяца Рамадан верующие могут вносить в онлайн-режиме. Такие изменения связаны с введением ЧП в стране. К слову, до ввода чрезвычайного положения мусульмане оставляли фитр-садака в мечетях. Но с учетом ситуации распространения пандемии, духовенство призвало население оставаться дома.

ти в своем регионе онлайн, не выходя из дома.

Следует отметить, что по решению Президиума ДУМК стоимость фитр-садака на человека в этом году была установлена в размере 370 тенге. Стоимость фитр-садака рассчитывалась по средней рыночной цене двух килограммов муки по стране. А тем, кто имеет материальный достаток, следует подавать фитр-садака по стоимости изюма или фиников.

Выплачивать фитр-садака, за себя и за членов семьи, во время Рамадана, при наличии скота и денежных средств равные нисабу серебра, т.е. 127 тысяч тенге, не считая того, что необходимо ему для удовлетворения собственных неотложных потребностей, является ваджибом

(обязательным). Фитр-садака дается, чтобы восполнить ошибки, допущенные во время поста, и оказать материальную поддержку нуждающимся.

Краткое руководство как сделать пожертвование онлайн (Kaspi bank):

Чтобы сделать пожертвования, необходимо перейти в сервис «Платежи» → Поиск → Пітір садақа: <https://dz3a4.app.goo.gl/zakat>

Вы можете выбрать мечеть в своём регионе: на Kaspi.kz добавлены все центральные мечети в городах областного и республиканского значения. Помимо фитр садака и закята, в приложении доступны фидья и садака.

Алина ГАТУНОК

В СВЯЗИ С ПОСЛЕДНИМИ СОБЫТИЯМИ

XXI ВЕК ОЗНАМЕНОВАЛСЯ СРЕМИТЕЛЬНЫМ РОСТОМ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ. ИНТЕРНЕТ ВНЕС В НАШУ ЖИЗНЬ ВОЗМОЖНОСТЬ ОБЩЕНИЯ НА РАССТОЯНИИ, ПРЕДОСТАВИЛ ЛЕГКИЙ ДОСТУП К ЛЮБОЙ ИНФОРМАЦИИ, ПОЗВОЛИЛ АБСТРАГИРОВАТЬСЯ И РАБОТАТЬ В СВОЕМ УДОБНОМ РЕЖИМЕ.

В БУДУЩЕЕ С ЦИФРОВЫМИ ТЕХНОЛОГИЯМИ

Человек быстро привыкает к хорошему. Вот и сейчас, пользуясь цифровыми технологиями, получив карточку, мы имеем возможность, сидя дома оплачивать счета, совершать покупки, отслеживать финансовые операции. Сотовый телефон, ноутбук, моноблок, планшет и другие инструменты информационных технологий стали неотъемлемыми спутниками современного человека.

Ситуация, сложившаяся с пандемией еще раз доказала острую потребность в умении пользоваться многофункциональными возможностями интернета. Мы, преподаватели с 40-летним стажем работы в образовательном пространстве, т.е. педагоги старой формации, которым привычна аудитория, внимание студентов, их обратная реакция, ощущали чувство некоторой отстраненности обучаемых. Между нами встал его Величество - Google. И мы приняли его, обратили в союзника, сделали помощником. И это у нас получилось!

Однако информационные технологии непрерывно развиваются, интернет притягивает нас уже к цифровым технологиям, и мы все больше и больше времени находимся в его власти. Безусловно, пришло время перемен в образовании, нельзя тащиться в телеге со старым громоздким багажом, когда кругом несутся скоростные умные авто.

Современный преподаватель должен легко владеть и использовать интернет, создавать учебные программы, ориентирясь на возможности современных цифровых технологий. Действительность требует изменений не только в методике обучения, а в целом и методологии.

Итак, возникшая необходимость работы в онлайн, открыла для нас новые горизонты, возникла необходимость познакомиться с различными информационными платформами. Благо, что наш Жетысуский государственный университет им. И. Жансугурова уже работал в цифровом формате, имел развернутый сайт, стройную систему организации учебного процесса по дистанционным технологиям обучения. Таким образом, мы имели какой-то опыт работы с дистанционными образовательными технологиями (со студентами, с электронным журналом, с загрузкой учебно-методического материала, с записями видео лекций и др.).

Тем не менее, первая неделя работы в формате онлайн была весьма трудной. Не хватало навыков работы по тем или иным образовательным цифровым платформам, затруднен был и контроль качества освоенных знаний студентами. Но, вот прошел всего месяц, и мы не сидим за компьютером по 10 часов, научились организовывать свой рабочий день про-

дуктивно. Чем больше набираешь опыта, тем больше видишь плюсов цифровых технологий, тем интересней и эффективней происходит общение и процесс обучения. Нам, как преподавателям творческих специальностей, всегда не нравилась однообразие заданий, строгое подчинение учебной программе. Ведь студенческая молодежь такая разная!

Цифровые технологии позволяют организовать учебный процесс со студентом наедине, выявить его склонности, помочь ему в определении приоритетов, дать возможность креативной самореализации и самооценке. Педагогический коллектив кафедры творческого образования убежден в том, что это только начало формирования нового социума, новых ценностных ориентиров, новых отношений. Нам нравится, что наша молодежь легче решает проблемы, организывает сайты, находит друзей по интересам, общается. Именно они помогают нам успешно справляться в освоении интернета, познавать его необозримые возможности, пользоваться.

К примеру, узнав о затруднениях в выборе платформы для работы со студентами, мой внук однозначно предложил освоить простую программу Microsoft Teams. Потому что, данная платформа имеет ряд преимуществ:

1. Microsoft Teams – пространство для командной работы;
2. Подключаться к работе можно, без какого либо приложения, пользуясь исключительно браузером (тем не менее, приложение рекомендуется);
3. Низкая нагрузка на сеть, позволяет относительно стабильно работать даже при плохой связи;
4. Для регистрации требуется Microsoft-аккаунт (некоторые пользователи уже его имеют);
5. Имеется возможность пользоваться чатом группы, а также индивидуальными чатами;
7. Достаточно простое и интуитивное использование.

Уважаемые коллеги, дорогие преподаватели старшего возраста, скажем спасибо за Советскую школу, которая учила мыслить логически, поклонимся тому неспешному времени, наполненному великими идеями, радостью коллективной работы, счастьем познания и созидания. Давайте вместе с упорством изучать новые инструменты познания и пользоваться цифровыми технологиями, ведь очевидно, за ними будущее!

Алчачак АБДУХАИРОВА,
кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры
творческого образования ЖГУ
им. И.Жансугурова.

ПОЗДРАВЛЯЕМ С ДНЁМ РОЖДЕНИЯ!

Дорогая наша и всеми любимая Аязат Кусаинова! От чистого сердца хотим пожелать вам счастья, достатка и процветания, а также любви, удачи и крепких сил. Пусть в вашем арсенале всегда имеется энтузиазм, потенциал и верная поддержка дорогих людей. Хорошей погоды, прекрасного настроения и удивительных чудес жизни! С днём рождения!

Желаем изобилия, богатства, Щедрости, душевной теплоты, Чтоб в жизни не было препятствий: Для радости, улыбок, красоты!

Здоровья и успеха, и везенья, Стремиться мы желаем только вывсь, Благополучья, радости, веселья, Примите ж это поздравленье, От всей нашей – большой семьи!

С любовью и уважением от РОДНЫХ

ЗДОРОВЬЕ

МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ КАЗАХСТАНА ОСВОБОДИЛИ ОТ ВСЕХ НАЛОГОВ И СОЦПЛАТЕЖЕЙ

Департамент государственных доходов по Алматинской области сообщает о введении новых мер поддержки медицинских работников. Согласно им медицинских работников Казахстана освободили от всех налогов и соцплатежей, передаёт «Алатау».

Данные меры предусмотрены Постановлением Правительства Республики РК от 20 апреля 2020 года №224 «О дальнейших мерах по реализации Указа Президента Республики Казахстан от 16 марта 2020 года № 287 «О дальнейших мерах по стабилизации экономики» по вопросам налогообложения».

Надбавки работникам, задействованным в противоэпидемических мероприятиях, выплачиваемые с 1 марта 2020 года в соответствии с приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 4 апреля 2020 года № 28/2020 «О не-

которых вопросах финансовой поддержки работников организаций здравоохранения, задействованных в противоэпидемических мероприятиях в рамках борьбы с коронавирусом COVID-19», не являются объектами индивидуального подоходного налога, удерживаемого у источника выплаты, социального налога, обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, социальных отчислений, взносов и отчислений на обязательное социальное медицинское страхование.

«ALATAY-AQPARAT»

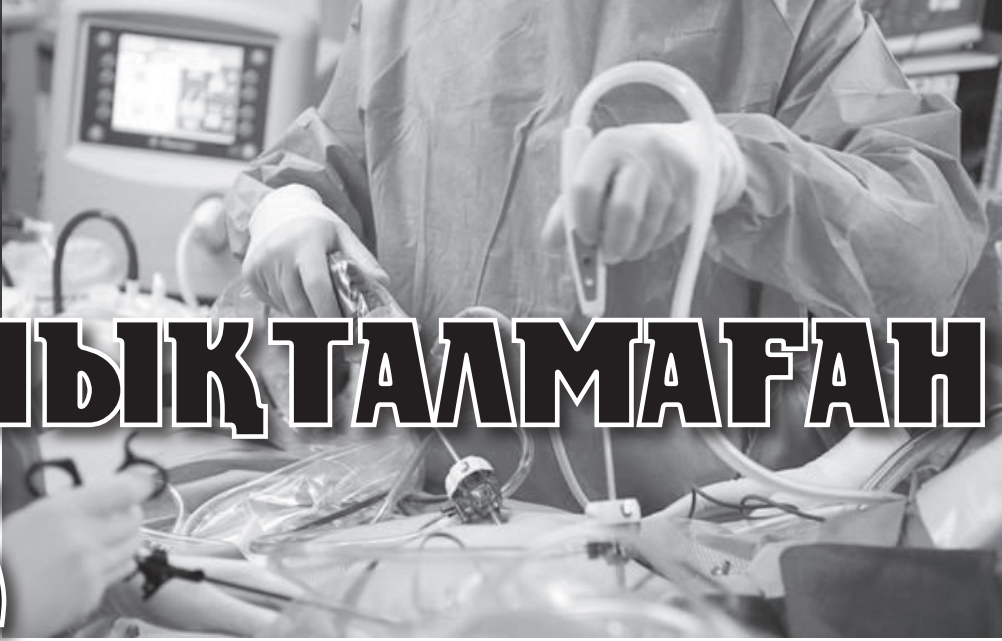
Считать недействительными утерянные карточки допуска (международные перевозки грузов) на автомашины ИП «RR Track»:

10484	10504	10521	10331	10288	10290	10403	10576	10723	10645
10485	10505	10577	10332	10507	10400	10509	10655	10724	10646
10486	10511	10626	10333	10508	10401	10510	10658	10329	10727
10487	10512	10627	10506	10289	10402	10575	10659	10330	

ОБЛЫСТЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ БАСҚАРМАСЫНЫҢ БАСШЫСЫ БАУЫРЖАН ЫСҚАҚ, АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНЫҢ БАС МЕМЛЕКЕТТІК САНИТАРЛЫҚ ДӘРІГЕРІ ҚАЙРАТ БАЙМҰХАМБЕТОВТЫҢ НАЗАРЫНА!

Сүйретіліп жүріп, мемлекеттік емханаларға қаралып, ұзын-сонар порталдың кезегін күтіп жүріп ауруына-ауру жамап, болмаса ақтық демі үзіліп кеткендері қаншама. Жақында бүйрек дертімен облыстық урология бөлімінде бір жеті емделіп шықтым. Ондағы дәрігерлерге айтар алғысым шексіз. Бір палатада үш науқас жаттық. Менің қапталымда жасы 42-дегі жігіттің қуығына ота жасалып, үш күн бойы дене қызуы түспей, ішкен асы бойына жұқпай, әбден мазасы кетті. Өзі таяққа сүйенген мүгедек. Түні бойы дірілдеп, тоңып шығады. Медбикелер көрпе жапса да өне бойы жылымай, селкілдеумен болды. Жиі-жиі дене қызуын түсіретін укол салып қояды. Менің алдымда бір күн бұрын түсіп жедел операция жасалыпты. Науқастың мүшкіл хәлін көріп, «Үш күн болды, ішкен асың бойыңа жұқпайды, сүйретіліп әжетханаға барасың, неге дәрігерлерге мән-жайды айтпайсың» деп әңгімеге тарттым.

«Осы дәрігерлер болмаса өліп қалар едім, қуығым іріп-шіріп кетіпті. Анатолий Петровичке сүйретіліп әрең жеттім. Сарқан аудандық ауруханасы бас дәрігерінің орынбасары Раушан Бияхметова мені әбден тойдырды», – деген Әділжан Ержанов бойындағы кеселдің «диагнозын» таба алмаған дәрігерлерге қапалы болып жүргенін айтты. «Әу баста, 2007 жылы белден шойырылып, сүйек туберкулезі деп облыстық тубдиспансерде екі жеті емделдім. Ішкен дәрі-дәрмегім жақпады, түрім сарғайып, өз еркіммен емделуден бас тартып, қолхат жазып, ауруханадан шығып кеттім. Қарызданып-қауғаланып жүріп Ресейдің Алтай аймағына барып қаралдым. Олар маған сүйек туберкулезі емессің, «грыжа» деген диагноз қойып емдеді. Тәуір болған соң,

ДИАГНОЗЫ АНЫҚТАЛМАҒАН МҮГЕДЕК

елге оралып, қайтадан ауруханаға қаралдым. Олар мені қайтадан тубдиспансерге жіберді. Міне, күні бүгінге дейін нақты диагнозым қойылмай, бөлім бүкірейіп, ақыр-аяғы мүгедек болып, арбаға таңылдым. Қазір екінші толптағы мүгедекпін. Ең тозағы, алты ай сағын медициналық-еңбек сараптамалық комиссиясынан (ВТК) өтетін кезде қанымды ішеді. Сенде нақты диагноз жоқ дейді. Қайта-қайта МРТ-ға түсуге жібереді. Үш рет 30 мыңнан төлеп түстім. Оның өзі денсаулыққа қып-қызыл зиян. Өзім жұмысқа жарамсызбын. Әкем – Ержанов Әбілқадір, 1952 жылғы, бір көзі көрмейді, бірақ мүгедектігін ала алмай жүр. Анам – Ержанова Рабига, 1955 жылғы, он жыл бұрын инсульт алған, өте ауыр халде, есі бірде бар, бірде жоқ. Кіші інім – Ержанов Мақсат, 1983 жылғы, Алматыда жүргенде машина қағып, өлім аузынан қалды. Алматыдағы Қалқаман ауруханасында жатты. Жеті операция жасалды. Үй ішімізбен науқаспыз. Басымызда баспана да жоқ. Кім-көрігеннің пәтерін жалдап күнелтудеміз. Қазір Қаратал ауданындағы бір пәтерді 13 мың теңгеге жалдап тұрып жатырмыз. Жиі-жиі ауруханаға жатуға тура келеді. Сарқан аудандық ауруханасы әбден мезі қылды. Біресе хирургияға, біресе психиатрға, біресе невропатологқа жібереді. Сүйретіліп, таяққа таянып жүргенім. Лепсімен екі ортадағы жолдың азабын көрудей-ақ көрдім. Аудандағы орталық аурухананың бас дәрігерінің орынбасары Раушан Бияхметоваға хабарлассам: «өне кел, міне кел, болмаса диагноздарыңды уотсапп арқылы жібер», – дейді. Жіберіп, «енді барайын ба?», – деп хабарлассам, келме дейді. Портал бермейді. Ақыры ауруға ауру жамап, алдым. Қуығым ісіп болмаған соң облыстық денсаулық сақтау басқармасына Фархат деген досым алып келіп, Сарқан аудандық ауруханасына деген арызымды айттым. Олар дереу хабарласып, мені жатқызуға келісті. Жатқарылмды қайтейін, емдеген дәрігерлер біресе бруцеллез, біресе простатитке анализ алып, ақыры простатит деп 7-8 күн емдеп, емханадан шығарып жіберді. Өте ауыр жағдайда шықтым. Хәлімнің мүшкілдігін көре тұрып, мені осы

«БАЙ-БАЙҒА, САЙ-САЙҒА, ҚҰЯТЫН БҰЛ ЗАМАНДА, БАСЫ АУЫРЫП, БАЛТЫРЫ СЫЗДАҒАНДАРДЫҢ» ХӘЛІ МҮШКІЛ. АУРУХАНА БОСАҒАСЫН ТОЗДЫРЫП, БАРАР ЖЕР, БАСАР ТАУЫ ҚАЛМАҒАНДАР БҮГІНГІ ҚОҒАМДА ЖЕТІП АРТЫЛАДЫ. ҚОЛЫНДА ҚАРЖЫСЫ БАРЛАР ШЕТЕЛ АСЫП, ЖАНДАРЫНА ШИПА ТАП-СА, ЖҰМЫССЫЗ, КҮН КӨРІСІ ЖОҚТАР ӘРІ МҮГЕДЕКТЕР ЖАЛАҚЫ МЕН ЗЕЙНЕТАҚЫҒА КҮНДЕРІ ҚАРАП ҚАЛҒАН КЕДЕЙ-КЕПШІК АУЫРЫП-СЫРҚАСА АҚЫЛЫ ЕМХАНАЛАРҒА ЖҮГІНУІ ҚИЯМЕТ-ҚАЙЫМ!

жағдайға жеткізді. Үйге келген соң, қуығым одан әрі ісініп, өлетін болған соң таяққа сүйеніп облыстық урология бөліміне келдім. Мені көрген Анатолий Петрович дереу емханға жатқызып, операцияға алды. Ол кісі болмаса, өліп қалар едім. Сөйтсем, мен сеніп жүрген Сарқан ауданының дәрігерлері мені «простатит» деп емдеп, ауруымды асқындырып жіберген. Ал менің диагнозым «Орхит, эпидидимит и эпидидмо-орхит с абсцессом» болып шықты. Қазақша айтқанда, жұмыртқа безім ірідеп кеткен. Дене қызуым көтеріліп, ішім өтіп жатқаны осының әсері дейді дәрігерлер» деген Әміржанның өмірі бұлыңғыр.

«Қай жерің ауырса, шыбынжаныңшырылдап, сол жерде тұрады» дегендей, аурухана төсегінде безек тигендей селкілдеген мүгедектің мүшкіл халін көріп, шыдап тұра алмадым. Дерев, журналистерге дабыл қағып, орталық мешіттегі имамдарға хабарласып, Үштөбедегі жалдап тұрып жатқан пәтеріндегі жағдайларын білуді өтіндім. Мың жасағыр иманды жігіттер азық-түлік апарып, шынымен де Ержановтардың отбасылық жағдайлары адам-тәзгізсіз халде екенін біліп, қайырымдылық қорының есебіне алып, көсіпкерлер мен қайырымды жандардың көмегіне жүгінетінін айтты.

Ал Сарқан аудандық ауруханасы бас дәрігерінің орынбасары Раушан Бияхметова Әділжан Ержановтың жағдайын біле тұра жедел түрде облыстық ауруханаға неге жеткізбеген. Қуығында ісіктің барын көрген дәрігер емдік курсын алып болды деп, емханадан шығарып жібергенін қалай түсінуге болады?!

Облыстық денсаулық сақтау басқармасындағы Салтанат атты маман Раушан Бияхметоваға хабарласып: «Неге мына шағымданып келген екі мүгедекке дұрыстап қарамайсыздар?», – деп

қоңырау шалғанда: «Бәрі өзім бақылауға аламын», – деген орынбасар міндетін неге толық атқармаған? Неге екі бірдей мүгедек әбгерге түсіп облыстық денсаулық сақтау басқармасына келеді?

Тағы бір мәселе: Әділжан Ержанов облыстық аурухананың урология бөлімінде жатқанда Раушан Бияхметова арнайы келіп кешірім сұрап, ешқайда шағымданбауын өтінген. Тіпті: «Шығатыныңда хабарлас, көлік жіберіп, ауруханаға жатқызып, дұрыстап емдейік, өкеңе мүгедектік алуға көмектесейін» депті.

Дей тұрғанмен, Әділжан Ержановтың Сарқан аудандық ауруханасында емдік курсын толық алып, ауруханадан шығардағы анализдері дұрыс болса, аудандық бас дәрігердің орынбасары облыстық урология бөлімінде жатқан Әділжан Ержановтан неге кешірім сұрап жүр. Өлде, науқасқа қойған диагнозы дұрыс болмағандықтан, іс насырға шаппасын дегені ме?!

Мақаланы жазуда Раушан Бияхметоваға арнайы қоңырау шалып: «Әділжан Ержановтан кешірім сұрағаныңыз рас па?» деген сауал қойдым.

«Кешірім сұрағаным рас. Тіпті ауруханадан шығарда тағы қоңырау шалдым. Жедел жәрдем жіберейін, емдік курсыңызды ары қарай жалғастырыңыз деп едім, көнбей қойды. Талдықорған қаласындағы «Зере» ауруханасымен сөйлесіп, портал алып берейін десем де тыңдамады», – дейді. Әділжан Ержановты да түсінуге болады. Сүйек туберкулезісің деп сарсаңға салды. «Нақты диагнозым жоқ. Тіпті Талғар ауданындағы туберкулез ауруханасына да бардым. «Сені бізге кім жіберді?» деп қуып шықты. Дәрігерлердің өзі шынымен сүйек туберкулезі болсаң, сен баяғыда өліп қалар едің деп айтты. Ал, медициналық-еңбек сараптамалық комиссиясына барсам, «сенде нақты диагноз жоқ, біздің де басымыз он емес», – дейді. Кезінде Ресейдің Алтай аймағында емдеген дәрігерлер «туберкулез емес, «грыжа» деген мәлімдемесін (выписка) берген, жоғалтып алдым. Аяғымнан жан кетіп арбаға таңылып, далада, машинаның ішінде қонған кездерім болды. Жүйкем тозды, ішпеген дәрім, бармаған ауруханам қалмады. Менің де адам сияқты өмір сүруге құқым бар. Сондықтан Раушан Бияхметованың үстінен Сарқан аудандық ішкі істер бөліміне арызданамын. Карантин бітсін», – деді.

– Әкең де, шешең де Лепсі кентінде тұрып жұмыс жасапсыңдар, бастарыңда

баспаналарың болмады ма? – деген сауалымызға Әділжан: «Болған. 1990 жылғы ескі баракта тұрдық, ол тозығы жеткен үй еді, сатылды. Әке-шешем, бауырым Алматыға кетті. Мен Лепсіде аурухананың бас дәрігері болған Төлеухан Исаковтың малын бақтым, соның сарайында тұрдым. Ол кісінің қамқорлығында болдым. Ауырсам өзі емдеді. Алайда, Төлеухан аға өмірден озғанда мені ауру меңдеп, арбаға таңылдым. Сол кісінің сарайында тұрып жаттым. Ауылдағы дос-жарандар тамақтандырып жүрді. Фархат деген досым үйіне алып барып, соның үйінде тұрдым, күні бүгінге дейін сол жерде тіркеудемін», – деді.

Әділжан шағымының анық-қанығын білу үшін досы Фархатқа хабарластық. Ол да мүгедек екен. Әділжанды ары-бері дәрігерге сүйрелеп қаратып жүрген, әрі облыстық денсаулық сақтау басқармасына дейін алып келген осы Фархат пен Кенесары Жексенбаев. Олардың да Сарқан аудандық аурухана дәрігерлеріне деген өкпесі қара қазандай болып шықты.

Бұдан кейін Әділжанның тұрғылықты жері Лепсі ауылдық округінің әкімі Гүлнәр Мұратқызына хабарластық. Тіпті ауыл әкімі Әділжанның Лепсі ауылындағы Фархат деген досының үйінде тіркеуде тұратынын білмейді екен. Бірақ, Әділжанның әке-шешесін бәрі танитынын, оның бұрын отбасылы болғанын, тағы да басқа да мән-жайларды айтты. «Осы күнге дейін менің алдыма келген жоқ. Келсе көмектесетін едік. Мұндай отбасылар көп. Фархатпен сөйлестім. Ол да жалғыз тұрады. Егер Әділжан ауылға келіп тұрам десе көмектесуге дайынбыз. Ол жігіт бізде тіркеуде болғанымен, ауылда тұрмайды, анда-санда келіп кетеді екен», – деді.

ТҮЙІН ОРНЫНА: Біз Әділжан Ержановтың жеке басын және өмірде қандай азамат болғанында шаруамыз жоқ. Қазақстанның азаматы ретінде, Конституция бойынша ол да медициналық көмек алуға құқылы. Алайда, 13 жыл бойы бойындағы кеселге нақты диагноз қойылмай, «сүйек туберкулезі» деп емделсе, неге оған әлеуметтік көмек көрсетілмейді. Не себепті мүгедек болып арбаға таңылды. Шынымен осы кеселмен ауыратын болса, Медициналық-еңбек сараптамалық комиссиясы «сенде неге нақты диагноз» жоқ деп айтқан. Мүгедектігі бола тұра МРТ-ға қайта-қайта неге ақылы түрде түсіп жүр. Сарқан аудандық аурухана дәрігерлері қуығы ісініп барған науқасты неге простатит деп емдеген. Ісігі басылмаған науқасты емдік курсы бітті деп емханадан неге шығарған?..

Айтақын МҰХАМАДИ

ЖАСТАР – КЕЗ КЕЛГЕН МЕМЛЕКЕТТІҢ ЕҢ БЕЛСЕНДІ БӨЛІГІ, ҚОҒАМНЫҢ ҚОЗҒАУШЫ КҮШІ. СОНДЫҚТАН ЕЛ ТІРЕГІ – ЖАСТАР ЕКЕНІН ЕСТЕН ШЫҒАРМАҒАН АБЗАЛ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӘЛЕМНІҢ ЕҢ ДАМЫҒАН 30 ЕЛІНІҢ ҚАТАРЫНА КІРУІ ЖОЛЫНДА ЖАСТАРДЫҢ АТҚАРАТЫН РӨЛІ ДЕ БАСЫМ.

ЕЛ ЖАСТАРҒА СЕНЕДІ

Бүгінде мемлекет тарапынан жастарға жан-жақты қолдау көрсетілуде. Мәселен, білім саласында жас мамандарды ауылға тартуды көздейтін «Дипломмен ауылға» бағдарламасы, шетелде білім алуға мүмкіндік беретін «Болашақ» халықаралық стипендиясы, «Серпін» бағдарламасы жүзеге асырылды. Елімізде жыл сайын жастар форумы да ұйымдастырылып тұрады. Мұнымен қоса «Жастар кадрлық резерві» жобасы, «Жастар практикасы» бағдарламасы да қазақстандық жастарды қолдауға бағытталған.

Соңғы жылдары елімізде жастар ұйымдарының саны әжептәуір артуда. Олардың қаншасы өз міндетін толығымен атқарып, жастар проблемасын шешіп жүргені – ол басқа әңгіме. Жастар ұйымдарының дені қоғамдық бірлестік ретінде тіркелген, сондықтан түйткілдің түйінін тарқату көбісінің қолынан келмейтіні түсінікті. Ал жастар ұйымдары дегенде, ең алдымен, «Nur Otan» партиясы жанындағы «Jas Otan» жастар

төрағасы Еркебұлан АҚБОЛАТОВ жастар ұйымының жұмыс-тары туралы баян етті.

– «Жас Отан» жастар қанаты еліміздегі ең ірі жастар ұйымдарының бірі болып табылады. «Jas Otan» жастар қанаты еліміздің тұңғыш Президенті, Елбасы, Партиямыздың төрағасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың бастамасымен, қолдауымен құрылды. Әр мемлекеттің негізгі механизмі осы жастар болғандықтан, мемлекет тарапынан барынша қолдау көрсетіліп, көңіл бөлінуде. Алғашқыда шағын үйірме ретінде құрылған «Jas Otan» жастар қанаты бүгінде еліміздің жастар саясатының дамуына елеулі үлесін қосқан саяси ұйымға айналды десек болады.

Жалпы, Алматы облысы бойынша «Jas Otan» жастар қанатының алты мыңнан аса белсенді мүшесі бар. Сондай-ақ, 31 бөлімше жұмыс атқаруда. Бұл бөлімшелердің әрқайсысының жетекшілері бар. Тағы бір айта кетерлік

орталығында ашылды. Ал олардың орналасқан жері орталық базар мен сауда үйлерінде. Қазіргі таңда бір ғана «Кеңес беру» орталығы жұмыс жасауда, алдағы уақытта осындай орталықты қажет ететін аудандарда ашу жоспарда бар.

Өздеріңіз жақсы білетіндей, жастар саясаты өте бір сүбелі дүние. Сондықтан оға баса мән беру қажет. Бұған тек жастар ғана емес, аға буын өкілдері де тікелей қатысуы тиіс. «Nur Otan» партиясы негізгі қолдаушыларымыз ретінде бізге бағыт-бағдар көрсетіп келеді әрі олармен бірігіп атқарып жатқан жұмыстарымыз жетерлік. Әсіресе, елімізде орын алып отырған төтенше жағдай кезінде түрлі иіс шаралар ұйымдастырылып жатыр, осы бастаманың басында жүрген барлық мекеме-ұйымдармен қатар жастар да бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып, жұмыла жұмыс атқаруда. Бұдан өзге де жастардың тікелей араласуымен атқарылып жатқан дүниелер көп» – деген Еркебұлан Ешмұхамбетұлы әңгіме аясында еріктілік қызмет жайында да кең ауқымда түсіндіріп өтті. Айтуынша, дәл

қазіргі жағдайда, еріктілер қызметі өте маңызды. Себебі дәл осы қиын шақта барлық ауыртпашылық мемлекеттік мекемелер мен арнайы өкілдеріне және қарапайым халықтың мойнына артылады. «Осы тұста барлығымыз, үлкен-кіші демей, еріктілік қызметті бірауыздан жүзеге асырсақ, нұр үстіне нұр болар еді», – дейді ол.

Бүгінгі таңда облыс бойынша мыңнан аса ерікті жас қызмет атқаруда екен. Олардың барлығы Алматы облыстық Жастарға қызмет көрсету орталығының тізіміне тіркеліпті.

Еркін форматта өткен сұхбатта ел өміріндегі жастар мәселесі жайында да сүбелі ойлар ортаға салынды. Оқырмандар тарапынан көптің көңілінде жүрген сауалдар қойылды. Бұл тарапта тұщымды жауаптар да қайтарылды.

P.S. Жастар – қоғамның қозғаушы күші. Еліміздің ертеңі. Кемел келешек кілтіне қол жеткізуге олардың қосар үлесі қомақты. Ақын тілімен айтқанда: «Арыстандай айбатты, жолбарыстай қайратты, қырандай күшті қанатты» ел жастарға сенеді.

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

қанатын айтуға болады.

Жетісу жастарының онлайн форматындағы сұхбат барысында «Nur Otan» партиясы жанындағы «Jas Otan» Жастар қанаты Алматы облыстық филиалының

жағдай «Jas Otan» жастар қанатының жанынан құрылған «Кеңес орталығы» бар. Бұл орталық жастарға құқықтық және әлеуметтік тұрғыдан арнайы кеңестер береді. Биылғы жылы облыс

БІЛІМ

ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУДЫҢ БАРЫСЫ

Еліміздегі төтенше жағдайға байланысты білім беру жүйесі қашықтықтан оқытуға көшті. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрі А. Аймағамбетов бұл процесті тек қана сынақ емес, үлкен мүмкіндік деп атады.

Облыстың 760 мемлекеттік мектебінде 411 мыңнан астам оқушы білім алуда. Бүгінде облыс оқушыларының 53% немесе 217677 оқушы Интернет платформалары Bilimland, DarynOnline, Edu Page, Google Classroom, Zoom) арқылы, 47% немесе 193229 бала «Балалар» және «Еларна», «Жетісу» телеарналары арқылы білім алып, оқушылармен кері байланыс «Күнделік» және WhatsApp арқылы жүзеге асырылуда.

Өңір бойынша 168 оқушыға тапсырмалар қағаз форматында тасымалданды. Облыста 41 397 педагог қызмет істейді, мұғалімдерге қашықтан жұмыс істеуге жағдай жасалды. Білім

беру процесін қашықтан ұйымдастыру мұғалімдер үшін де жаңа тәжірибе. Осыған байланысты, қашықтан оқытуды тиімді ұйымдастыру жолдары, сабақ жоспарын құру ерекшеліктері, кері байланыс беру тәсілдері бойынша онлайн семинарлар мен вебинарлар ұйымдастырылды. Облыс педагогтары қашықтан оқыту барысында өздерінің жаңашылдыққа бейімділігін танытып, өзіндік шеберліктерін көрсете білді.

IV тоқсанда оқушылар бір бөлім бойынша жиынтық бағалау (БЖБ) мен бір

ҚАЛАЙ ӨТКІЗУДЕ?

тоқсан бойынша жиынтық бағалау (ТЖБ) тапсырады. Сондай-ақ 9, 11 сынып оқушылары үшін қорытынды аттестаттау

емтихандары өткізілмейді, аттестатқа жылдық қорытынды бағалар қойылады. «Алтын белгі» беру ережелері өзгеріссіз қалды, сондықтан «Алтын белгі» жылдық қорытынды бағалардың негізінде беріледі. Ұлттық бірыңғай тестілеудің өткізілу мерзіміне өзгерістер енгізілген жоқ. Бүгінде облыс түлектері Ұлттық бірыңғай тестілеуге қатысуға онлайн өтінімдер беруде. Ұлттық тестілеу орталығының ресми сайтында (www.testcenter.kz) ҰБТ-ға дайындық сынама тесттерін тегін тапсыруға болады. Әр пән бойынша 70

нұсқа ұсынылған.

Қашықтан оқытудың үшінші аптасы да аяқталып келеді. Әрине, кез келген жаңашылдықты енгізу оңай емес, бұл бағытта бірталай іс-шара атқарылды. Оқушыларымыз ұстазға деген алғысын, мектепке деген сағынышын әлеуметтік желілерде жариялап, өздерінің ойларын білдіруде. Сонымен қатар, қашықтан білім беру бойынша ата-аналар да оң көзқарасын білдіруде. Ал, мұғалімдер оқушылардың іздену, өздігінен білім алу дағдылары артқанын айтуда. Осындай қиын кезеңде оқушы, ата-ана, мұғалім бірлесе, бір-біріне қолдау көрсете отырып, алдыға қойған мақсатқа жететіні анық.

А. АДАМБЕКОВА,
облыстық білім басқармасының орта білім, оқытудың жаңа технологиясы мен инновация бөлімінің басшысы.

С ПОМЕТКОЙ ДЛЯ ГРАЖДАН

КАК ВНЕСТИ ИЗМЕНЕНИЯ В СВОИ ЛИЧНЫЕ ДАННЫЕ, НЕ ВЫХОДЯ ИЗ ДОМА

Популярность получения онлайн-услуг среди потребителей набирает обороты. Согласитесь, это очень удобно и особенно актуально в связи с принятыми правительством страны карантинными мерами по борьбе с коронавирусом.

В ЕНПФ внедрены и уже не первый год оказываются вкладчикам (получателям) услуги в электронном формате, то есть без необходимости посещения офисов.

Стоит отметить, что еще в 2018 году услуга «Выдача информации о состоянии пенсионных накоплений (с учетом инвестиционного дохода) вкладчика (получателя) Единого накопительного пенсионного фонда (ЕНПФ)» вошла в пятерку лучших по результатам общественного мониторинга государственных услуг, проведенного исследовательской компанией «САНДЖ» по заказу Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции. Этим же исследованием высоко оценен сайт ЕНПФ, его удобный интерфейс, быстрый переход и наличие информации на казахском и русском языках.

На сегодняшний день более 80% всех операций совершаются в фонде онлайн. К

примеру, зарегистрировавшись в Личном кабинете, можно получать выписки с ИПС и контролировать свои накопления онлайн, в т.ч. в мобильном приложении ЕНПФ, скачав его на свой мобильный телефон. Также в Личном кабинете буквально за пару кликов вы сможете увидеть текущие показатели по пенсионным активам, реквизиты договоров и многое другое.

Воспользоваться сервисом «Личный кабинет»:

1) на сайте ЕНПФ www.enpf.kz и в мобильном приложении можно, используя два способа авторизации: посредством электронной цифровой подписи (ЭЦП) или путем ввода своего ИИН и пароля, а после авторизации вышеуказанными способами также и с помощью отпечатка пальца (при наличии);

2) на сайте электронного правительства www.egov.kz использование ЭЦП либо одноразового пароля.

Получить ЭЦП, кстати, сегодня опять же можно онлайн на портале электронного правительства.

К примеру, вкладчикам (получателям), которые хотели бы внести изменения в свои реквизиты, необходимо зайти на сайт в раздел «Электронные сервисы» и найти там раздел «Внести изменения и (или) дополнения в реквизиты». Перед вами будет видео-инструкция с подробным описанием

всего алгоритма действий. Следуя им можно внести изменения в контактную информацию: почтовый или электронный адрес, номер телефона и (или) изменить способ информирования о состоянии пенсионных накоплений.

Не лишним будет напомнить, что для тех, кто еще не открыв ЕНПФ индивидуальный пенсионный счет для учета обязательных пенсионных взносов, с 08 января 2019 года действует автоматическое открытие указанного счета при поступлении первого взноса в ЕНПФ, в том числе при

перечислении единого совокупного платежа. При этом идентификация физического лица осуществляется по персональным данным, указанным при перечислении взноса. Все другие необходимые сведения (о реквизитах документа, удостоверяющего личность физического лица, о месте постоянного проживания и пр.) ЕНПФ в соответствии с положением законодательства Республики Казахстан получает из Государственной базы данных «Физические лица» Министерства юстиции Республики Казахстан.

ПЕНСИОННЫЕ НАКОПЛЕНИЯ КАЗАХСТАНЦЕВ ПРЕВЫСИЛИ 11 ТРИЛЛИОНОВ ТЕНГЕ

КЛЮЧЕВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ АО «ЕДИНЫЙ НАКОПИТЕЛЬНЫЙ ПЕНСИОННЫЙ ФОНД» НА 1 МАРТА 2020 ГОДА.

Пенсионные активы АО «ЕНПФ», одного из важнейших финансовых институтов Казахстана, за первые два месяца работы в 2020 году увеличились на 283 миллиарда тенге. Таким образом, пенсионные накопления наших граждан достигли отметки свыше 11 триллионов, рост за два месяца составил 3%.

Основная сумма пенсионных накоплений сформировалась по обязательным пенсионным взносам (ОПВ) и составила 10,8 трлн тенге, увеличившись за последние 12 месяцев на 17%. Сумма пенсионных накоплений по обязательным профессиональным пенсионным взносам (ОППВ) составила 257 млрд тенге (рост 25%), сумма пенсионных накоплений по добровольным пенсионным взносам (ДПВ) составила почти 2 млрд тенге (рост 6%).

Отметим, общее количество индивидуальных пенсионных счетов по всем видам взносов АО «ЕНПФ» превысило 10 миллионов, а точнее - 10 498 852 единиц (без учета технических договоров: без ИИН, при отсутствии полных реквизитов). Рост с марта прошлого года составил

3%. Большую часть ИПС составляют обязательные пенсионные взносы - 9,9 млн (рост 3%), далее идут обязательные профессиональные пенсионные взносы - 514 тысяч счетов (рост 6%). Самое большое увеличение наблюдается по добровольным пенсионным взносам, на 1 марта 2020 года в ЕНПФ насчитывается 55 221 счет по ДПВ, что на 12% выше показателя 2019 года.

Важно упомянуть работу ЕНПФ по так называемым техническим договорам, к которым относятся ИПС неидентифицированных вкладчиков (получателей), у которых отсутствует индивидуальный идентификационный номер (ИИН), а также указаны некорректные реквизиты в фамилии, имени, отчестве и дате рождения (ИПС без ИИН). С 1 марта 2019 года по 1 марта 2020 года сотрудникам ЕНПФ удалось определить более 20 тысяч подобных счетов, и сократить их общее количество на 11%. Таким образом, на 1 марта текущего года в ЕНПФ остаётся 186, 8 тыс. технических договоров.

Средние накопления на

индивидуальных пенсионных счетах вкладчиков (получателей) по ОПВ (без учета технических договоров) составили 1,11 млн. тенге, что выше аналогичного показателя прошлого года на 12%.

На счета вкладчиков за 2 месяца 2020 года поступили пенсионные взносы в общем объеме 175,2 млрд. тенге, что превысило показатели за первые 2 месяца 2019 года на 20%. Выплаты составили 32,1 млрд. тенге, большая часть которых приходилась на выплаты по возрасту (12,2 млрд. тенге), по выезду на ПМЖ за пределы РК (8,4 млрд. тенге), переводы в страховые организации (5,4 млрд. тенге), наследникам (5,2 млрд. тенге). Чистый инвестиционный доход на счета вкладчиков (получателей) зачислен в размере 139,9 млрд. тенге.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляет Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz).

В ФЕВРАЛЕ 2020 ГОДА ФОНД В ОБЩЕЙ СЛОЖНОСТИ ОСУЩЕСТВИЛ ВЫПЛАТЫ 182 996 ПОЛУЧАТЕЛЯ.

МАКСИМАЛЬНАЯ СУММА ЕЖЕМЕСЯЧНОЙ ВЫПЛАТЫ ИЗ ЕНПФ ПРЕВЫСИЛА 500 ТЫСЯЧ ТЕНГЕ

Всего на 1 марта 2020 года было осуществлено свыше 308 тысяч пенсионных выплат и переводов в страховые организации на общую сумму 32,1 миллиарда тенге, в том числе:

- выплаты по достижению пенсионного возраста – 12,2 млрд тенге;
- в связи с выездом на ПМЖ – 8,4 млрд тенге;
- переводы в страховые организации – 5,4 млрд тенге;
- выплаты по наследству – 5,2 млрд тенге;
- выплаты на погребение – 595,8 млн тенге;
- выплаты по инвалидности – 360,2 млн тенге;

При этом сумма средней ежемесячной выплаты по графику (в связи с достижением пенсионного возраста) составила 22026 тенге, а максимальная сумма ежемесячной выплаты составила – 506 980 тенге.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляет Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz).

БЖЗҚ-дан берілетін ай сайынғы төлемнің ең жоғарғы сомасы 500 мың теңгеден асты

2020 жылдың ақпанында Қор жалпы алғанда 182 996 алушыға төлем жасады

2020 жылдың 1 наурызына жалпы сомасы 32,1 миллиард теңгені құрайтын 308 мыңнан астам зейнетақы төлемдері мен сақтандыру ұйымдарына аударымдар жүзеге асырылды, оның ішінде:

- зейнеткерлік жасқа толу бойынша төлемдер -12,2 млрд теңге;
- ТТЖ кетуге байланысты-8,4 млрд теңге;
- сақтандыру ұйымдарына аударымдар-5,4 млрд теңге;
- мұрагерлік бойынша төлемдер-5,2 млрд теңге;
- жерлеуге төлемдер -595,8 млн теңге;
- мүгедектік бойынша төлемдер-360,2 млн теңге.

Бұл ретте кесте бойынша ай сайынғы орташа төлемсомасы (зейнеткерлік жасқа толуына байланысты) 22 026 теңгені, ал ай сайынғы төлемнің жоғарғы сомасы 506 980 теңгені құрады.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enpf.kz сайтында).

АҚПАРАТТЫҚ БАҒДАРЛАМА

Қазақстандықтардың зейнетақы жинақтары 11 триллион теңгеден асып түсті

«Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ-ның 2020 жылдың 1 наурызындағы негізгі көрсеткіштері

Қазақстанның аса маңызды қаржы институттарының бірі «БЖЗҚ» АҚ-ның зейнетақы активтері 2020 жылдың алғашқы екі айында 283 миллиард теңгеге ұлғайды. Осылайша азаматтардың зейнетақы жинақтары 11 триллионнан асып, екі айдағы өсім 3% жетті.

Зейнетақы жинақтарының негізгі сомасы міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) бойынша қалыптасты және соңғы 12 айда 17% - ға ұлғайып, 10,8 трлн теңгені құрады. Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 257 млрд теңге (өсім 25%), ал ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 2 млрд теңгеге (өсім 6%) жуық.

Айта кетейік, «БЖЗҚ» АҚ жарналарының барлық түрлері бойынша жеке зейнетақы шоттарының жалпы саны - 10 498 852 бірлік (ЖСН жоқ, деректемелері толық емес техникалық шарттарды есепке алмағанда) болды. Өткен жылдың наурыз айынан бастап өсім 3%. ЖЗШ-лардың басым бөлігін міндетті зейнетақы жарналары – 9,9 млн (өсім 3%), одан кейін міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары – 514 мың шотты (өсім 6%) құрады. Ең үлкен өсім ерікті зейнетақы жарналары бойынша байқалды, 2020 жылдың 1 наурызына БЖЗҚ-да ЕЗЖ бойынша 55 221 шот болды, бұл 2019 жылғы көрсеткіштен 12% жоғары.

БЖЗҚ-ның техникалық шарттар бойынша жұмысын атап өту маңызды. Бұған сәйкестендірілмеген салымшылардың (алушылардың) ЖЗШ-лары жатады, мұндай шоттарда жеке сәйкестендіру нөмірі (ЖСН) жоқ, сондай-ақ тегі, аты, әкесінің аты мен туған күні бойынша қате деректемелер көрсетілген (ЖСН жоқ ЖЗШ). 2019 жылғы 1 наурыздан бастап 2020 жылғы 1 наурызға дейін БЖЗҚ қызметкерлері осындай 20 мыңнан астам шоттарды анықтап, олардың жалпы санын 11% қысқартуға қол жеткізді. Осылайша ағымдағы жылдың 1 наурызына БЖЗҚ-да 186, 8 тыс. техникалық шарт қалып отыр.

Салымшылардың (алушылардың) МЗЖ бойынша жеке зейнетақы шоттарындағы орташа жинақ көлемі (техникалық шарттарды есепке алмағанда) 1,11 млн. теңгеге жетті, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 12% жоғары.

2020 жылдың алғашқы 2 айында салымшылардың шоттарына жалпы көлемі 175,2 млрд теңге зейнетақы жарналары түсті, бұл 2019 жылдың алғашқы 2 айындағы көрсеткіштен 20% артық. Төлемдер 32,1 млрд теңгені құрады, олардың басым бөлігі жасына байланысты (12,2 млрд теңге), ҚР шегінен тыс жерлерге ТТЖ-ға кету бойынша (8,4 млрд теңге), сақтандыру ұйымдарына аударымдар (5,4 млрд теңге), мұрагерлерге (5,2 млрд теңге) берілген төлемдерден тұрады. Салымшылардың (алушылардың) шоттарына аударылған таза инвестициялық кіріс 139,9 млрд теңге мөлшерінде есепке алынды.

БЖЗҚ 2013 жылы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enpf.kz сайтында).

ЕАЭО елдерінің еңбеккерлерін зейнетақымен қамтамасыз ету

2019 жылдың 20 желтоқсанында Санкт-Петербург қаласында Жоғары Еуразиялық экономикалық одақтың отырысы өтті, онда Еуразиялық экономикалық одаққа (ЕАЭО) мүше-мемлекеттердің басшылары ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттердің еңбеккерлерін зейнетақымен қамсыздандыру туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) қол қойды.

Бұл Келісімнің қазақстандықтар мен ЕАЭО елдерінің басқа да азаматтары үшін қандай пайдасы бар және оны неден көруге болады?

1. Келісімге қол қойылды, алайда ол күшіне ЕАЭО-ның барлық елдері ратификациялау рәсімінен өткеннен кейін ғана (Келісімнің 14-бабы, қазіргі уақытта ЕАЭО елдерінде, оның ішінде Қазақстанда осы бағытта жұмыс жүргізілуде), шамамен 2021 жылдан кешіктірілмей енеді.

2. Келісім күшіне енгеннен кейін ЕАЭО елдерінің еңбеккерлері зейнетақыны өз отанындағы жұмыс өтілі үшін ғана емес, сонымен қатар Келісім күшіне енген күннен кейін ЕАЭО-ның басқа мемлекеттеріндегі жұмыс өтілі үшін де алатын болады (Келісімнің 12-бабы).

3. Келісім еңбеккерлер мен олардың отбасы мүшелеріне қатысты қолданылатын болады. Бұл ретте Келісімде ЕАЭО-ға мүше басқа мемлекеттің аумағында еңбек немесе өзге қызметті жүзеге асыру арқылы зейнетақы құқықтары қалыптастырылған немесе қалыптастырылатын ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттің азаматы еңбек етуші болып табылатыны айқындалған (Келісімнің 1-бабы).

4. Келісімнің негізгі мақсаты – мүше-мемлекет еңбекшілерінің зейнетақы құқықтарын жұмысқа орналасатын

мемлекеттің азаматтары қамтылған талаптар мен тәртіпте қалыптастыру. Келісім аясында ЕАЭО-ға мүше-мемлекет ЕАЭО-ға мүше басқа мемлекеттердің азаматтарына зейнетақымен қамтамасыз ету бойынша құқықтар көлемін өз азаматтарына берілетін құқықтар көлемімен бірдей ұсынуға кепілдік беруі тиіс (Келісімнің 3-бабы).

5. Келісім қолданылатын ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттер тағайындайтын зейнетақы түрлері Келісімнің 2-бабында айқындалған.

Қазақстанда Келісімді БЖЗҚ-ға зейнетақы жарналарын төлеу және БЖЗҚ-дан берілетін зейнетақы төлемдері бойынша құқықтық қатынастарға қолдану көзделіп отыр, атап айтсақ:

- зейнеткерлік жасқа жету бойынша төлем (Қазақстан заңнамасы бойынша);
- 1 және 2 топтағы мүгедектік белгіленген кезде, егер мүгедектігі мерзімсіз уақытқа белгіленген болса (Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша);
- мұрагерлерге бір жолғы төлем.

6. Еңбеккерлер зейнетақы құқықтарын ЕАЭО елдерінде Келісім күшіне енгеннен кейін қалыптастырған жағдайда, зейнетақы тағайындау және төлеу құқығын іске асыру жұмысқа орналасқан елдің азаматтарына арналған шарттармен бірдей жағдайларда жүзеге асырылады.

Еңбеккер зейнетақы тағайындау және

төлеу бойынша өтінішпен тұрғылықты және (немесе) жұмысқа орналасқан мемлекеттің құзыретті органына жүгінуге құқылы болады (Келісімнің 3-б.).

Еңбеккерге зейнетақы тағайындау және төлеу үшін қажетті құжаттар тізбесі ЕАЭО-ға мүше әрбір мемлекеттің ұлттық заңнамасымен реттеледі.

7. Егер еңбек етушінің бір мүше-мемлекеттің аумағында Келісім күшіне енгеннен кейін жинаған еңбек өтілі зейнетақы алу (зейнетақы жинағын қоспағанда) құқығының туындауы үшін жеткіліксіз болса, онда ЕАЭО-ның басқа елдерінің аумақтарында жинақтаған жұмыс өтілі әрбір мүше мемлекеттің заңнамасына сәйкес ескерілмек, алуақыты жағынан тұспа-тұс келетін еңбек өтілі бұған қосылмайды (Келісімнің 7-бабы).

8. Келісім аясында мүгедектік бойынша зейнетақы төлемдерін тағайындау мақсатында еңбек етушіге мүгедектік белгілеу үшін медициналық тексеру тұрғылықты мемлекет заңнамасы бойынша оның тұрғылықты жерінде, ал мүгедектік мерзімі мен тобын белгілеу үшін медициналық куәландыру жұмысқа орналастыратын елдің заңнамасы бойынша жүргізіледі, мүгедектік бойынша зейнетақы тағайындау және төлеу сол мемлекеттің заңнамасына сай жүзеге асырылады (Келісімнің 9-бабы).

9. Еңбеккер зейнетақыны тұрғылықты мемлекет аумағында не зейнетақы тағайындаған ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттің аумағында алуға құқылы (Келісімнің 4-бабы).

10. ЕАЭО-ға мүше әрбір мемле-

кет зейнетақы мөлшерін Келісімнің ережелерін ескере отырып, зейнетақы тағайындайтын мүше-мемлекеттің заңнамасында белгіленген тәртіппен есептейді (Келісімнің 8-бабы).

Келісім ережелерін іске асыру жөніндегі мысал:

Егер Қазақстан азаматы жұмыс өтілін (мысалы, 3-5 жыл) Келісім күшіне енгеннен кейін ЕАЭО-ға мүше-мемлекет аумағында жинаған жағдайда, жұмысқа орналасқан елдің зейнетақы заңнамасының шарттары бойынша зейнетақы алуға құқық туындаған кезде (зейнеткерлік жасқа жету, белгілі бір еңбек өтілінің, жеке зейнетақы коэффициентінің саны – РФ-да) мигрант еңбек еткен ел оған зейнетақыны дәл осы елдегі жұмыс істеген еңбек өтілі үшін тағайындайды. Бұл ретте Қазақстан азаматы зейнетақы тағайындау және төлеу үшін құжаттарымен жұмысқа орналасқан елдің зейнетақы қорына немесе БЖЗҚ-ға өтініш беруге құқылы болады.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің еңбеккерлерін зейнетақымен қамсыздандыру туралы келісімнің толық мәтінімен Еуразиялық экономикалық комиссияның (ЕЭК) төмендегі ресми сайтынан танысуға болады:

http://www.eurasiancommission.org/ru/act/finpol/migration/social_security/Documents/Соглашение_о_пенсионном_обеспечении.pdf

ҚАРАТАУ

Күн сәскелікке таяу шақта Қаратаудың шығыс беткейіндегі адырдан бір топ аттылының қарасы көрінді. Жүрістері суыт. Беталыстары қара тасты таудың аңғарындағы Ақшоқы жақ. Бұл маңда арқар, елік, сібір тау ешкісі, ақ қоян сияқты жерсінген аңдар жеткілікті. Өміршілер аңға шығарда осы маңға келіп, таза ауада тынығып, аң аулап, саят құруды ұнатады. Қырандарының томағасын ағытып, аң-құсқа ұшырып, өздерінше бүйірлері қызып, саят-шылап сейіл құратындықтары үйреншікті әдет. Мына аттылар да сондай саяткерлікке әуестенушілер болар деп топшылады Байшегір. Айтқанындай-ақ, аңшылық серуен құрушылар екен. Өміршілер жалғыз шықпайды. Қасына нөкерлерін немесе көңілі жақын адамдарын ілестіріп алатыны белгілі. Бұл жолы сейіл құрушыларды Ақсақ Темірдің жан серігінің бірі Қыпшақтың ұрпағы Сар-Бұғы әміршінің баласы, Түркістанның хакімі Шайх-Нұридин бастаған топ екен. Қасындағылар Жалайырдың батыры Бөрібай, тамадан шыққан Қарабура батыр және екі-үш мерген жігіті бар.

Аңшылыққа шығып, серуен-сейіл құрушылардың басшысы Шайх-Нұридин жол бойында жолыққан толағай тұлғалы адамға жақындай келіп, тізгінін тежеп, аттан лыпылдап түсе салып:

— Ассалаумағалейкүм, — деп, қос қолын созып сәлем берді. Шоғырланған топқа тақау келіп, қазақы салт-әдетімен қолымен шапанының шалғайын қаусыра ұстаған Байшегір де бөгелмей:

— Уағалайкүмассалам, — деп, Шайх-Нұридин әміршіні айқастыра ашылған кең құшағына тартып, кеудесіне кеудесін тигізіп, қол беріп, амандасып жатты. Одан кейін кілт бұрылып қатарласа тұрған Бөрібайдың, Қарабура батырдың қолдарын алып, ізеттілікпен аман-саулықтарын сұрасып жатты.

Байшегір баба қонақтардың жүздері мен болмыс-бітімдеріне зер сала қарады.

Әмірші-хакім Шайх-Нұридин бас сүйегінің бітімі де ерекше жаратылған, бойшаңдау екен. Толықша келген көркі келбетті көрінеді. Жанарының шараңасы үлкендеу. Салмақтылығы басым, қалай болса солай лепіре бермей, байыппен сөз тыңдап, алды-артын аңғарып, жан-жағын жіті бақылайтын тәрізді. Қалыңдау шашы ақбуырл тартқан. Сақал-мұрттын өсіңкіретіп жібергенімен, ең-түрін егделіктің нышаны соншалықты мендей қоймаған. Әжім іздері де білінбейді. Ізетті адам екені болмысынан аңғарылады. Мінген аты да сүмбілдей сұлу бедеу торы. Шайх-Нұридин өзінен көз алмай тұрған қарсы алдындағы адамға қарап:

— Өлгі жылқылы Байшегір бай осы кісі ме? — деді, өзінше тұспалдап.

— Иә, алдияр тақсыр, дөп өзі, — деп, Бөрібай батыр құптай қойды.

— Дұрыс, дұрыс. Сырттай естюім бар, — деп, Шайх-Нұридин еңсесін тіктеді.

— Аллаға шүкір, сізбен жүздескенім менің де мерейімді өсіріп тұр. Оған тәубе деймін. Нәсібімізге бұйырғаны болар, адал еңбегім мен маңдай терімнің арқасында мал да, жан да баршылық, — деп, Байшегір өз жайын хабардар етті.

— Түсінікті. Өлгі «Мыңжылқы десе Байшегір баба еске түседі, Байшегір баба десе Мыңжылқы шыңы көз алдына елестейді» дегенді жиі естүші едім. Сол Байшегір сіз екенсіз ғой. Дидарласқанымға қуаныштымын.

— Қаратаудың осы күнгей қапталы Байшегір бабаның көп жылдан бергі тұрақты қонысы, — деді, Бөрібай батыр әңгімеге араласып. — Тұяқтарының дүбірімен тау шақталың жаңғыртып жататын Байгешір бабаның үйірлі жылқыларының шұрайлы жайылымы да, өрісі де осы өңір, — дей бергенде сөзге Қарабура батыр араласып:

— Байшегір екеуіміздің қонысымыз қанаттас. Тау қойнаулары, адырлы жалпақ жоны, кең жазық алқабы, өзен бойы, өрістері тұяқты малға жайлы. Шүйгінді шөптері қалың өсетін топырағы да құнарлы өңірді таңдаған ғой бұл баба. Соның нәтижесінде үйірлі жылқы түлігін мыңғыртып айдап отыр, — деп, ризалық пейілін білдірді.

— Қара тасты алып таудың осы тұстағы бөлігін Байшегір бабаның жылқы түлігін мыңғыртып өсіруіне орай ел аузында көк тіреген мына шынды Мылжылқы деп атап жүр жұрт. Әдемі жарасады, — деді Бөрібай батыр.

— Солай атаса несі не бар екен. Оған кім қарсылық білдіреді. — деп, хакім Шайх-Нұридин Байшегірге қарай еңсеріле мойнын бұрып:

— Жалпы жерге, тауға ат қоюды ел-жұрт шешеді. Олар құп көріп, осындай атау лайықты десіп жатса, ел аузына ілігіп кетсе, қандай қарсылық бар. Құптаймыз. Біз де қоштаймыз. Себебі, Байшегірдің көптен бері ту тіккен жері екен бұл өңір. Мына шынды Мыңжылқы деп атаудың қисынының келіп тұрғаны ап-анық. Оған кім талас тудырады, — деп, Шайх-Нұридин ойын тұжырымдады.

— Бітті шаруа. Келісті деген осы. Шайх-Нұридин пікірі өзгертуге жатпайтын шешім болып табылады біз үшін, — деп, әміршімен иықтаса тұрған Бөрібай батыр қоштайтындығын алға тартты. Сол-ақ екен, Қаратаудың етегіндегі құйқалы өңірін қоныс етіп, жылқы түлігін үлестіріп отырғын Байгешір бабаның құрметіне Қаратаудың ең биік осы тұсы Мыңжылқы шыңы деп атауды жиналғандардың бәрі бірауыздан қолдай жөнелді. Бәрі жапа-тармағай мақұлдасып:

— Құп болады. Дөп табылған атау бұл. Құдды бір иесін күтіп тұрғандай сәті түсіп, оңтайлы шешімін тапқаны көңілден шықты емес пе! — десіп, шоғырланған топ біршама гүлесіп алды.

Қуанышты сезімнің құшағында тұрғандай әсерге бөленген Байшегір баба көпшіліктің ұсынысына ризашылығын қалай жеткізерін белгімей, біршама дағдарып барып, ішкі толқынысын сабырға шақырғандай байыпты байсалдылықпен көңіліндегі түйінді ойын жеткізгелі топ алдына жылжыңқырап барып:

— Сіздер ел атынан ұйғарысып жатсаңыздар, қауым жұрт мақұл көріп, берік байламға тоқтап, құптап жатса, ырзашылықтан басқа не айтамын. Қаратаудың ең биік шыңының бірі, құтты қоныс-мекенім Мыңжылқы атанып, ел аузына іліксе, бақыт құсының қолға қонғандығы осындай-ақ болар. Бөріңізге шын ниетті ризалық ықыласымды білдіріп, рахметімді айтамын. Анау жасыл жайлауда он екі қанат киіз үй тігулі тұр. Төрінде аунап-қунап жатып, қонақ болыңыздар, арда емген тай да байлаулы, жігіттер тездетіп жайғап жібереді, — деп, көпшілікке жайдары жүзбен қарады.

Байшегір бабаның қасында жым-жырт тұрғандар ұсынысқа разылық ниет білдірісіп, өзара құбірлесіп жатты. Әмірші Шайх-Нұридин асығыстығын алға тартып, Байшегір бабаның дархан пейілі мен шынайы илтипатты ниетіне рахметін айтып, жүруге ыңғайлана берді. Шайх-Нұридин жасының ұлғайыңқырап қалғанына қарамастан үзеңгіге аяғын шірей тіреп, атына ырғып мінді де, желе жорта жөнелді. Қосшылары да іле ілесті.

Саятшылар ұзасымен Байшегір баба бір шама ойға шомып, жанарының қарашығын жан-жағына жүгіртті. Тіл ұшына «Мыңжылқы, Мыңжылқы, Мыңжылқы» деген сөз қайта-қайта оралып, жадысына жатталғандай тұла бойын әсерлі сезім биледі. Іштей «бауыр басып қалыппынау Қаратауға да. Ал жаз жайлап, қыста қыстап, құтты қонысқа айналдырған мына шынды менің еңбегімді құрметтеп қошеметтегені болар бәлкім, жаңа ғана Мыңжылқы деп атауды ұйғарысты. Шығыстан батысқа қарай шұбаландап бір-бірімен ұштасқан Қаратаудың ұзына бойын алып жатқан шоқылы алқап. Өрі осы тұстағы таудың ең биігі. Бұл шың айтушылардың дерегіне қарағанда, теңіз

деңгейінен екі мың метрден асып жығылатын еңселісі. Ұшар басы алыстан қодилана кеуде көріп шалқая жатқанының өзі бір алыптықты аңғартқандай сезіледі. Төңірегіне сұстана қарайтын тәрізді көрінгенімен табиғаты мен ауасының райы жанға жайлы. Құзарт басында қар жаз шыққанға дейін жібімей жатады. Қайнарлы тұмалары күн-түн демей сылдырап ағатын мөлдір бұлақты өңір. Ойлықырлы қойнауларында сан салалы жынысты орман-тоғайларының жықпылдары да жетерлік. Түйетайлы адыр-адыр қара тасты шатқалдары да шұрайлы».

Байшегір баба осылайша құтты қонысының табиғи көріністерін ой елегінен өткізіп, таразылап тұрған сәтте Қаратаудың аңғарынан қоңыр самал жел есіп, көңілді жадыратар майда жылы леп бетті аймалап өлкендей күйге бөлей түсті. Бұлыңғырлау тау беткейіндегі табиғаттың көрікті көріністері тізбектеле көлбөңдейді. Байшегір баба күнде көріп жүргеніне қарамастан Мыңжылқы тауының шырқау биігіне тағы бір зейін сала көз тікті. Көз ұшында зәулім аспан тұңғығымен астасқан көкшілдеу тартқан қара тасты қатпарланған шоқыларының мұнартан сұлбасы алыстан қараңдайды. Шыңның шынар ұшындағы қар күн сәулесімен шағылысып жылт-жылт етеді. Таудың қойнауларынан сылдырап аққан бұлақ ылдига қарай дамылсыз жөңкеле жүйткіп жатыр. Қос жағасы көкмайсалы шалғын. Төбеден молынан төгілген күннің нұрлы сәулесі жанарды жасқандырып, кірпіктерді жыпылықтатып, тіке қаратпайды. Тау беткейін бүркемелеген селдір сағым шілтірдей толқиды.

Байшегір бабаның осы өңірді мекендегелі бергі байқап, көз жеткізгені — Қаратау ғасырлар бойы жаратылыс мүсіндеген ғажайып келбетінің табиғат сыйлаған тамаша көріністерінің сұлулығымен, қатпар-қатпар ойқы-шойқы шоғырлы қайрақ тастарымен, еңселенген биіктігімен ғана емес, қойындағы тұнып тұрған байлығымен де, қилы-қилы тылсымы тұнық тарихи оқиғаларға, аңыз-әңгімелерге де куәгерлігімен қасиетті әрі киелі. Қатпарлы тас қабаттары таусылмайтын саналуан сыр шертеді десе де болады. Бабалардың табан іздері қалған киелі жерлері қаншама. Оларды қастерлеудің өзі бір ғанибет. Табиғаттың өзі мүсіндеген көріністерді көріп, таң-тамашасына таңғалып, қайран қалатының күмәнсіз. Ондай жерлерді санасаң шатасып, санына жете де алмассың. Көп қой, көп.

Өр тасының өзі тарихтың тереңінен сыр шертіп тұрған аймақтың жұмбақ құпияларын біліп жүргенге не жетсін! Осындай ойға берілген Байшегір баба кешкілік дастарқан басында отырып: «Жақсыны көрмекке» деген, қарақтарым, осы Қаратау алқабының жұмбақ тылсым сырларын жасырған жерлерін көрсетіп, тарихын түсіндіріп қайтсам ба деген ойға келдім. Жердің, елдің тарихын білгендерің абзал. Өрі таза табиғат аясында серуен құрып, бой жазып, сейілдеп қайтудың өзі жан рахаты болмай ма?! — деп балаларына құлақ қағыс жасағаны сол еді, бәрі әке ұсынысын жапа-тармағай қуана мақұлдап:

— Қашан барамыз, әке, ертең бе? — деп, кезекпен кезек, бірінен соң бірі сұрақ қоюларын көбейте түсті.

Байшегір баба сақалын уыстай тараштап қойып:

— Асығып-аптықпаңдар, қарақтарым. Әкелерің қашан екі сөйлеп еді. Барамыз дедік, барамыз. Жол азықтарыңды ыңғайлап,

онық-мұнықыны буып-түйіп қамдап, өзірлей беріңдер. Жүрісі жайлы аттарды, ер-тұрманын сайлап қойыңдар. Шаруа жайын реттеңкіреп алайық әуелі. Содан соң серуен құруға кешікпей-ақ шығамыз, — деп ой түйген.

Сергек ұйқылы Байшегір баба сыртқа шыққанда күн көзі Қаратаудың өркештенген шоқыларына иек артып, алаулаған таң нұры жан-жаққа бытырай шашылып, көкжиек іргесінен сығалаған сәуле ұшқындары аймаққа таралып, Шығыс көкжиектен қылаңдап құланиектеніп сіз бере бастаған шақ еді.

Бір сөзді Байшегір баба ұйғарысқан уәде бойынша ертелетіп өзі бастап жолға шықты. Қаратаудың күнгей кемерін көбелеп, қойнаулы қолтықтарын балаларына көрсетіп, олардағы киелі жерлерге тағзым еткізіп, өлкені танып-біліп жүрсін деген ниетпен тау қапталына қарай бет түзеп, саржелдіріп келеді. Байшегір бабамен ілесіп шығып, үзеңгі қағыстырғандар — ұлдары Жиенбет, Нұрымбет, Тынымбет, Бектенбет. Бәрінің де мінгендері жүрісі жайлы, төрт аяғын тең басатын жорғашыл дөңендер. Аттарының жүрісін жеделдетіп іргелі-кейінді тізгіндерін тежей тартады. Алдыда көлденеңдей көлбеген Қаратаудың сілемі ашық күннің сәулесімен нұрлана түскендей. Қарабарқыт тау қойнауларының арналы аңғарларынан қоңыржай самал жел лебі еседі. Қатарласып қаумалай түскен балаларының бірі:

— Әке, осы Қаратау аңғарларында сана-

луан үңгірлер де бар дейді. Жөл-жөнекей

кездескен үңірлердің біреуіне тоқталып, ішін

көрелікші, — деп, ұсыныс жасады. Байшегір

баба тау жаққа мойын бұрып келе жатып:

— Бұл тауда үңгірлердің барлығы шындық.

Оларға мүмкін соғармыз, — не соқпассыз,

оны көре жатармыз. Оған дейін өзім көрген

үңгірлердің ішіндегі көлемі жағынан ең үлкені

«Қатын қамал» деп аталады. Сол жайлы ха-

бардар етейін, — деп әңгімесін бастап кетті.

Бұл үңгір биік шыңның басында орналасқан. Кең қуыс табиғи құбылыстың әсерінен пайда болған деседі. Іші он екі қанат киіз үйдің тәріздей кең, әрі жарық. Жоңғарлардың жер қайырсаң қалың қолы толассыз жасаған шабуылдары елдің өбден ыңырағын шығарып, тұралатып қажытқан да болатын. Селдей қаптаған жаудың қанды шеңгелінен халық тау қойнауларындағы үңгірлерге қашып барып тығылып жатып, жан сақтаған. Соның бірі — биік шыңның басындағы «Қатын қамал» үңгірі. Ақүйік өзенімен қапталдай биік тар қуысына орналасқан. Жоңғар шапқыншылығы кезінде, жау жақындап қалған шақта, бала-шағасы бар 40 қыз-келіншек осы үңгірге апарып паналатады. Олар шайқасты ұрыс саябырсығанша тығылып жатып, күнкөріс амалдарын жасаған. Қаратау аңғарларындағы бұл үңгір жаугершілік заманда қалың Сыр халқына қорған болған деседі. Жалпы Қаратаудың ұшар басында «Қос үңгір», «Құтан ұшқан», «Жылаған ата» сарқырамасы секілді сыры беймәлім тарихи орындар да көп-ақ. Сәті түсіп жатса, оларды тамашалаудың өзі не тұрады?

— Шынында да қызық екен. Сол үңгірлерге біз де кіріп көрсек қайтеді?

— Уақыт тапшы, барар жерге үлгері алмаймыз ғой. Әйтпесе, кідіре салсақ та болар еді. Біздің негізгі нысанамыз — Келіншеқтау. Әуелі соған жетейік.

Байшегір баба ат тізгінін тартыңқырап, ердің бір қырына қарай жамбастай отырып, үзеңгі қағыстырып келе жатқан балаларына:

— Анау тауды көрдіңдер ме? Өлгі ел аузында аңызға айналған Келіншеқтаудың сілемі сол.

Бәрі жапа-тармағай алға көз жүгіртті. Тізгіндерін тартып, әке қасына жақындай қапталдасқан балалары да алдыңғы жаққа қарасты.

Алдыдан арнайы іздеп келе жатқан Қаратаудың терістікке қарай көлбей сұлаған бел ортасында Келіншеқтау шыңының сұлбаса бұдырлап көріне бастады. Кеудесін тіктен көкке төкаппарсы бой көтерген көрінісі алыстан-ақ көз арбайтындай асқақтайды.

— Әке, бұл өңір неге Келіншеқтау деп аталған. Келіншекке әлде қандай ұқсастығы бар ма? Өзіңіз «әңгіме жолды қысқартады» деуші едіңіз ғой. Сол айтқаныңыздай, жол қысқарсын, барар жердің деректері жайлы жол-жөнекей әңгімелей берсеңізші, — деп өтінді.

— Иә, әке, аңыз жайлы әңгімелей беріңізші, — деп, бәрі де бір ауыздан құштарлық танытты. Балаларының тілегін құп алған Байшегір баба:

— Бұл негізінен алғанда ел аузында көбірек тарап кеткен аңыз әңгіме. Қаратау құпия сырының бірегейі деуге лайық көрініс

ӘНГІМЕ

Қапталыңда

Ол жайлы алдын ала айтып қойсам, көргенде қызығы болмай қалмай ма?

— Жоқ, әке, қайта көріністі көрген кезде, «е, мынау бағана әкеміз айтқаны осы екен ғой» деп тез түсінетін боламыз.

— Онда аңызды ат үстінде келе жатып айтсам, ілгері-кейінді бірің артта, бірің алдыда келе жатып, шала естулерің мүмкін. Түнеукүні жылқы қарастырып жүріп көргенмін, ілгеріректе аялдауға жайлы жер бар. Оған шамамен бір-екі шақырымдай-ақ қалды. Іргесінде суы таза бұлақ ағады. Жағасы шымал. Көкмайша шөбі қалың өскен саздауыт жер. Жапырағы жайқалған дәу түп жиде өсіп тұр. Көлеңкесі саялы. Сол жерге барып аялдап, дастарқан жайып, жүрек жалғап алалық. Дастарқан басында отырғанда Келіншектаудың хикаясын әңгімелеп берейін.

— Охо, әкемің мына ұсынысы өте дұрыс. Біз Тынымбет әкеуіміз алдын ала барып, орын мен дастарқан қамын дайындай берейік, — деп, Келменбет елпең қақты. Әкесінің мақұл деген сөзін естісімен Тынымбет пен Келменбет аттарын борбайлатып алға қарай шаба жөнелді.

Өзен жағасына аялдады. Шөптерінің жұпар иіс аңқиды. Ағынды өзеннің қос қапталының жағалауы көптен бері ешкім келмегенге ұқсайды. Шөптері жапырылмаған. Жан-жағы теп-тегіс ашық дала. Жол шетінен өріректе мөлдір бұлақ сылдырайды. Күннің аптапты ыстығы күйдіріп, жалынды леп шашып тұр. Соған қарамастан бұлақ суы мұл-мұздай. Ішкен сайын ішкің келе береді.

Қоржынның екі басына салынған тамақтарды алып, кең жайылған ақ жібек дастарқан үстіне қойып, нанды, қазыны тұрап, даланың жуаларын жұлып өкеліп, ірімшік пен құртты жағалай төгіп, салқын қымызды көрлен кеселерге құя бастады. Тамақтанудың қарқыны басылып, саябырсыған тұста ұлдардың үлкені Нұрымбет:

— Әке, шалқайған тау етегінде таза ауа жұтып, қарынды кампитып ауқаттанып, рахаттанып қалдық. Ішімізге ел қонды. Енді сіздің әңгімеңізге қарнымыз ашып, аңсарымыз ауып, қашан тыңдаймыз деп көңіл шіркін бай-ыз таппай отыр. Бастаңызшы, құлақ түруге біз дайынбыз, — деп тағатсыздық танытты.

— Дұрыс айтасындар, шамалы тынығып рахаттанып қалғанымыз рас. Қараңдаршы өздерің, көгілжім сағымға малынған еңістегі өзен жағасының ауасы қандай көусар. Ғажап қой, ғажап! — деген Байшегір баба еңсесін тіктеп ұстап, төңірегіне көз жүгіртіп алды да:

— Жаңа бір әзірде әңгіме тиегін осы жерде ағытайын деген едім. Ал тыңдаңдар, — деп, малдас құрып жайласып отырды.

— Одан бері қанша мыңдаған жыл өткенін кім білсін, әйтеуір желісі үзілмей келе жатқан Келіншектау жайлы аңыз-әңгіме былай айтылады, — деп әңгімесін баппен айта бастады. Балалары әкелерінің қасына таман қатарласа ығысып, малдас құрып, қалқан құлақтарын түріп, тым-тырыс бола қалды.

— Осы өңірде, мына алып Қаратау қойнауларының бірінде, сонау ерте заманда дәулеті тасыған, мыңғыртып мал айдаған, төрт құбыласы сай бір бай өмір сүріпті. Осы байдың бойжеткен Айсұлу есімді қызы бар екен. Жаратқан иесі ажарын тым көрікті етіп мүсіндепті. Үлде мен бұлдеге бөленіп, оның үстіне сұлулық сымбаты жанарды жасқандырып өскен арудың ботакөзі шоқтай жайнап, көрген жанды қызықтыра түседі. Талдай иіліп бойжетіп, талайды тамсандырыпты. Аруға құда түсушілер де, сөз салушылар да тұс-тұстан ағылып келіп жатады. Қызын ерекше жақсы көретін әке: «Қызымның қалауы біледі. Кімді ұнатады. Өзі таңдаған теңіне тұрмысқа шығуына қарсылық білдірмеймін. Отыз күн тойын, қырық күн ойын жасап ұзатамын» деп, үміттілерді қайтаратын көрінеді. «Құдайға шүкір, дәулетім бар. Қызым жат жер, бөтен елге барғанда сағы сынып, еш қиындық көрмей, тарықпай, ел қатрлы жақсы өмір сүріп, еңсесін тік ұстап, бақуатты тұрмыс құруы үшін қызымнан ештеңемді аямаймын. Жасауын толықтай түгендеп, ұзатамын» деп, даярлана береді.

Қыз жасауын көргендер дүниесінің молдығын жырлап тауыса алмапты. Отауының үзіктері ақ марқаның жүнінен басылып, бау-басқұрлары жібек жіптен өріледі. Шаңырағы алтынмен апталып, уығын күміспен қаптапты. Қыз жасауын түгендеп, он-онбес шамасындағы түйелерге теңдеп беріп, көңілі жайланған әке қызына бас түйенің тізгінін ұстатып тұрып: «Жалғыз тат аяулым едің, қалқам, жасауыңның күллісі толықтай түгелденіп, теңдерге буылып, түйелерге артылды. Аспандағы жұлдызым, жағамдағы құндызым едің. Барған еліңде өркендеп өсуіңе тілектеспін. Алдыңнан жақсылық жолықсын! — деп ақ батасын

беріпті.

Ырғалып-жырғалған түйелі көш керуені Қаратауды кемерлей келіп, ауасы таза, жағасы көгал Балдысу өзеніне жеткен кезде Айсұлу көш керуенін тоқтатып, аялдауды ұйғарады. Түйелерді шөгертеді. Ойына әлдеқандай күпірлі күдік түскен ару: «Осы әкем, маған керек-жарақтарды түгендеп салды ма екен? Ұзамай тұрғанда сандықтар мен кебежелерге салынған, теңдерге буылған жасауларды бір тексеріп көрейінші» деп, буылған жасау теңдерін шешкізіп, көз алдынан өткізіп, дүниелерін түгендепті. Дүние-мүліктерінің бәрі асылдан жасалған. Жарқырап, көз жауын алады. Итаяқ ыдысы арша ағашынан жонылғанын көрген қыз қабағын шытып: «Әй, әке-ай, бәрің жақсылап жасатқаныңды қайтейін. Итаяқ ыдысы арша ағашынан жонылғанын көрген қыз қабағын шытып: «Әй, әке-ай, бәрің жақсылап жасатқаныңды қайтейін. Итаяқ келгенде сараңдық танытқаны несі екен?» деген ойға беріліп, жол серіктерінің бірін ауылына жіберіп: «Әкеме айтыңдар, тездетіп күмістелген итаяқты берсін» деп жұмсапты. Қызының дүниеқорлыққа салынып, көш керуенін тоқтатып, кісі жібергеніне қатты реніш білдіріп, ашуға булыққан мезетте әкесі: «Ойпыр-ай, бергенді қанағат тұтпағаны несі-ей, недеген көзі тоймас тас жүрек еді. Ен байлыққа көңілі көншімейтін қандай тарпейлі едің. Тас болып қатқыр-ай, тас болып қат» деп, қатты налыған әке аузынан теріс батаның қалай шығып кеткенін аңғармай да қалады. Артынша қынжылған әкенің іштей ашынып айтқан зілді кейісті сөзі мен лағнетті қарғысы қызына деп дарып, көш керуенінің шөгіп жатқан түйелері тізілген қалпында, тізгін ұстаған қалыңдық, бәрі-бәрі сол тұрған жерлерінде қайрақ тас болып қатып, арнайы нақышталып тастан қашалған көріністі бейнеге ұқсап қалған екен деседі. Содан бастап бұл жер «Келіншектау» атанып, аңыз әңгіменің арқауына айналыпты-мыс.

— Қызық екен-ә. Тылсымы терең құпия ғой бұл. Неткен керемет!

— Әлгі «Әке қарғысы — оқ» дегеннің дәлелі осы болар. Қарғыстың жамандығын сезіне бермейтіндерге бұл үлкен ой саларлық жайт екен, —дескен балалар да ойға батып, біршама жерге барғанша үнсіз жүрді.

Тым-тырыс үнсіздікті көңілі қаламаған Байшегір баба:

— Бұл аңыздың уағызын қалай ұғынасыңдар? — деді балаларына.

— Қарғыстың жамандығына көз жеткізгендейміз.

— Дұрыс тұжырым. Бабаларымыз «Алғыс түбі — ақ май, Қарғыс түбі — қара қан» дегенді осындай теріс пығылдан, жамандық ниеттен жирендіру үшін айтқаны анық. Керісінше, «Қарғыс алма, алғыс ал» деп жақсылыққа үндеген. Шырақтарым, біле-білсендер, алғыс — ақ тілектің нышаны. Кімде кім ризашылық ниетпен алғыс айтса, жақсылыққа көнейді. Бақытқа бөленеді. Арманына жетеді. Алланың мейірі тегіліп, береке-ырысы молаяды. Құдай жарылқап, үкілі үмітті мұратына жетуге сәтін түсіреді. Орайын келтіреді. Алғыс алған адам арзымайды. Ал қарғысқа ұшырағандар қасіретке ұрынады. Қайғылы жағдайға душар болуы, оқыс оқиғаға ұшырауы әбден ықтимал. Кекшіл болмай, көпшіл болсаңдар, кемтарлық көрмейсіңдер. Алғыспен көгересіңдер. «Баталы құл — арымайды, Батасыз құл — жарымайды» дегенге көз жеткізесіңдер. Осы қағидаларды саналарыңда сақтап жүрсеңдер, ешкімнен кем болмайтындықтарыңа Жаратқан иелерің қолдау көрсетіп жүрері және анық.

— Ой, әке, талай қағидалы тәмсілдері айтудай-ақ айтып, көп нәрсені жеріне жеткізе тәптіштеп түсіндірдіңіз. Әдеттегідей бұл жолы да өмірлік сабақ алдық. Бәрің жадымызда сақтауға сіздің алдыңызда уәде береміз, — деп, ұлдары ойларының бір арнаға тоғысқандығын іркіліссіз айтып, жігерлілік танытып елпілдеді.

— Менің де көңілімнің қалауы сол, шырақтарым.

— Әке-ау, барар жер әлі қашық па? — деп, ұлдардың кішісі Келменбет асығыстыққа бой алдырды.

— Алла қаласа, шамалы уақыттан соң Келіншектаудың тас мүсіндерін өз көздерімен көріп, қолмен ұстап, таңғайып құбылысты қызықтайтын боласыңдар, — деп, аттарының жүрісін жылдамдата түсті.

Байшегір баба орнынан ширақ көтеріліп, дастарханды жинастырып жатқан балаларына:

— Қалай, қарындарыңа ел қонды ма? Тездетіңдер, атқа қоналық. — деді де, тау жотасын барлап тұрып:

— Осы маңдағы киелі жердің тұсында тұр екенбіз ғой. Оған да соға кеткеніміз хән.

Аруақты аттап кетуге болмайды. Тау жонына қарай ат басын бұрыңдар, — деп Байшегір алақанымен маңдайын күннен көлегейлеп

тұрып, тау жаққа ұмсына көз жіберді.

— Ол жақта не бар, әке? — деп, балалары жарыса сұрады. Жанарлары тау жотасы жаққа ауған.

— О-о, ол киелі жер. Естулерің бар ма, жоқ па, осы Қаратаудың күн шығыс беткейінде жасыл жонды кең сай бар. Одан ылдига қарай жөңкіле сарқырап ағатын өзенді Балабөген деп атайды. Алқымы атшаптырым аңғардың биіктеу жотасына он екі атаға бөлінетін Абақ Керей әулетінің бір тұяғы Қараша бидің баласы Бәйдібек бабаның сүйегі жерленген. Одан жоғарғырақ аңғарында Бәйдібектің әйелдері Зеріп пен Сыланды, төменіректе Домалақ ене атанған Нұриланьң бейіттері шоғырланған. Бәрі де аруақты, рухты, қасиетті адамдар. Заманында бақуатты өмір сүрген айтұлы тұлғалар. Осы аруақтарды аттап өтпей, сүйектері жатқан қорымдарға соғып, құран бағыштап шықанымыз абзал. Аттың басын солай бұрайық, — деп, ұйғарды. Қатарласа тізгін тартып келе жатқан балалары әкелері нұсқаған Қаратаудың биік жотасына қарай шұғыл бұрылды. Аруақтарға тағзым етіп, құран бағышталды.

Жан-жағын, тау сілемдерін көзбен шолған Байшегір баба: «Жақсы кісілер жаннатты жерге жайғасады екен де. Қарашы, айнала қандай, көусар ауасының өзі дәрумен ғой, дәрумен. Марқұмдардың жатқан топырақтары торқа, имандары салауат болсын» деп, тағы бір бетін сипады. Аруақтар алдында адами парызын өтеп, қошемет көрсеттіп, тау еткеніне көңілі жайланып қалғандай кейіпке енген Байшегір бабаның жүзі күн сәулесімен алауланып тұрды.

Алда тау шоқылары бұлдырайды. Көкке қарай кеуде керген биік жар тастар тым алыстан қарауытады. Үнсіз томсырайып келе жетқан атын желдірте ілгері қарай озыңырақ барып Тынымбет мінген ат тұяқтарының астында илектелген құм аралас қиыршықты топырақ домалап аунап түсіп жатыр. Күн де бесіндікке таяп қалған. Бет алыстары таудың батыс қапталы. Жонның бұл маңы жазықтау алқап. Адырлы қырат. Шөптері де қалың өсіпті. Ат белуарына жуықтайды. Мөлдір суы күмістей жылтылдаған қайнар көздері жиі кездеседі. Құмбұлақ, Тасбұлақ, Сазбұлақ деп аталатыны содан болса керек. Шымалды бұлақ өрінде дәу түп ағаш бар. Оны осы маңдағы ел-жұрт киелі ағаш деп тағзым етіп, ақшүберек байлап жатады. Одан әрі қысандау қияның беткейіне өрлеңкіреу жонында арнайы іздеп келе жатқан Келіншектау. Сұлбасы қыландай бастағанда аспан көгін шарбы бұлт торлап, желемік лебі есіп, ауа райы өзгеріске ұшырайтындай белгі бере бастағанысыды. Байшегір баба:

— Қарақтарым, жүрісті жеделтете түсейік. Тау басын бұлт шалғаны — жауын-шашынның белгісі. Жауынға ұрынып қалар ма екенбіз, тәйірі, — деп күдіктенгені сол еді, артынша нәсерлі жаңбыр селдетіп өте шықты. Нәсерден соңғы кеңістік тып-тыныштықта. Тамылжыған табиғат нәсермен жуынып-шайынып алғандай бусанып, тынысын кеңейте түскен тәрізді. Тау көрінісі тіптен ғажап.

Келіншектау қырқасы да қылаң берді. Жібектей жел екпіні жүзді аймалай өбеді. Төменгі ылдига еңкілдей бұрандай жөңкілген бұлақ сылдыры төңіректі жаңғыртып жатыр. Тау көркі көзді қарықтырады. Шырайлы аймақ. Қарасаң көз алғың келмейді.

— Әке-ау, тас түйелерге қашан жетеміз. Әлі қашықпа. Оны қызықтағанша шаршап бітетін болдық қой, — деп, аландай бастады. Байшегір баба сабырлы ғана:

— Шүрқ етпе, қарақтарым, жақын қалдық. Қазір-ақ жетеміз. Тас мүсіндерді көргенде шаршап шалдыққандарың естен шығып, әжептеуір тыңайып қаласыңдар, — деп, тебініп ат сауырын қамшысымен жай ғана сипай түсті.

Шырақдан асуынан асып, қара тасты беткейді өрлей бастағанда Қаратаудың қатпарлы тастарының қиясында мүйізі шаңырақтай құлжа қасқая батысқа мойын бұрып тұрғанын байқаған балалар:

— Өне, өне, қарашы, мүйізі шаңырақтай екен өзінің, — деп таңғалыстарын білдірді. Адамдардың дабырын естіді ме, бұралған сом темірдей мүйізін оңға-солға шайқап, бұлшық еттерін бүлкілдетіп, сауырын жалтыратып тастан тасқа ырғып секіріп, қалқалаған жар тастың арғы жағына қарай орғи жөнелді.

— Мен білсем Келіншектау осы болар. Қол созымдай ғана жер қалыпты, — деп, Тынымбет қуанышы қойынына симағадай елпілдей ұн қатты.

— Дұрыс айтасың, балам, кермиықтай көрілген Келіншектау осы биік, — деп Байшегір баба атын тебіне түсіп, жүрісін

жеделдетті.

Ат тұяғының дүбірімен таудан жаңғырық естілді. Домаланған тастар қаптап жатыр.

— Келіншектаудың мұншалықты қашықтығын білгенде әуре болудың да қажеті шамалы еді. Мінгесіп-ұшқасқан тастарды көру кімге қызық, — деп, Келімбет қабағын тыржиятты.

— Олай деме, Келімбет, ақыр беталып келдік ғой. Қанша қиналсақ та көріп қайтамыз, — деп, Жиенбет інісіне басу айтып, сабырға шақырып қойды.

Ұзақ жол жүріп, қашан жетеміз деп асыға күткен Келіншектауға да жетті-ау, әйтеуір. Тау жонының түстік беткейінде түйелердің тізбектеліп шөгіп маңып жатқаны бейнеленген. Бастары еңіске қараған. Қалай ғана айнытпай мүсіндеген десеңізші. Ақ тастан қашалған тізбектелген түйелердің келбетін көргенде таң-тамашаға көнелгендей ауыздарын ашып, ынтыға қарасып қалды. Тынымбет «Мен шөгіп жатқан түйелерді санап шықтым. Тура он екі жануар» деп қызығушылығын білдіріп тұрды.

Керуен көштің түйелері сирақтарын бауырларына басып, шөккен қалпында тас болып қатып қалған. Иір-қиыр мойындарын алға созып ұзартып жатқан секілді. Тең-тең етіп тиеген жүктердің бейнесі де ап-анық оймышталған. Ең шетінде жас ботаның суреті. Көшке ілескен ботақан болуы көдік. Және бір байқалатыны, табиғилық болмысы жан-жақты ойластырылған. Түйелердің төңірегінде тастан қашалған көп құмалақтар бытырай шашылып жатыр. Осыншама көріністі қалайша ерінбей-жалықпай қашады екен?! Қара тасты қайламен ұрғыштап қашаған күннің өзінде қаншама күш-қайрат жұмсалып, білек қары да талған шығар-ау, сірә! Түйелерді табиғи қалпын айнытпай мүсіндеудің өзі қаншалықты қиын десеңізші. Қанша уақыт кеткенін кім білсін. Ғаламат еңбек. Таңғалмасақ шара жоқ. Шөгіп жатқан түйелерден сыртқарырақ биіктеу жонда оба көрінеді Ол құлпы тасқа ұқсастау етіп қашалған, тұрқы биік Айсұлу арудың мүсіні. Сыланған кейпінде тасқа айналып қатып қалған. Және бір кереметі тас мүсінге айналған арудың өз қылығына қысылып ұялғандай кейіпке түскендігі болар ма екен, кім білсін, әйтеуір жалпақ жон беткейі алаулы күннің сәулесі түсіп ұттан беті күйгендей қызырып, қысылып-қымтырылып тұрғандай әсер етеді. Таудан да денені тітіркететіндей ызғарлылау салқын леп ескендей тәрізденеді. Көріністер көрген сайын жанарды арбайды. Өзгеше бір тылсым сыр бойды билейді. Іркес-тіркес шөккен түйелердің жанарлары боталап қамыққаны ма, момақан жануарлар ару қыздың жасауын көтеруден белдері талып, шөкті ме екен әлде, көріністің жалпы сықпыты мұңға батқандықты сезіндіреді.

Таңғажайып суреттерді кейінгілерге ескерткіш етіп қалдырудың өзі бір керемет-ау. Қиялына қанат бітіріп осындай ғажап дүниені бірыңғай өңді ақ тастан қашаудың қиындығы қаншама? Қашаушы да өте өнерлі шебер болған-ау шамасы. Әйтпесе осыншама қыруар көріністерді тастан қашап өрнектеп шығу оңайға түсе қоймасы айқын.

Келіншектаудың кереметін қызықтап жүрген шақта желемік жел көтерілді. Салқындау лебі бойды қалтырата бастады. Тасқа айналған арудың өзінің қылығына өкініп өксіп жылағаны азынаған жел гүлімен аста-сып кеткендей. Азалы ызынды ұн тула бойды тітірктенкендей. Жан түршіктірерліктей. Зергердің тас мүсіндердің азалы дыбыс шығаратындай етіп жасауы да ешкімге белгісіз жұмбақ. Мұңлы сыңсымалы ызынды үннің арудың өксіп жылағанындай мұңлы естілуі жүректі қобалжытып, көкіректі қарс айырадай күңірене түсетін тәрізді. Қарақошқыл мүсіндерді жүректі езілген аянышты күй кештіреді.

Жаманшылық ойлау қандай қияметке душар етеді. Дүниеқоныздық пейілдің де кесірі кесепатты боларын қайтерсің?! Келіншектаудың түйелі көш керуенінен ызындап естілген дыбысты Қаратаудың барша қапталы мен иен түзін мұңға батырғандай елес береді. Кісі аярылқайт күй кешіп, мұлгіп, құлақ түріп тұрғандай бәрі. Төңірек қайғылы мұң көшкен секілді. Егіле төңселіп тұрып еңіреуге еріксіз итермелейтіндей елесті сезіндіреді.

Келіншектаудың кереметтей нақышталған көріністерін қызықтап, сырлына қаныққандықтарына тоқпелісіп, шүкіршілік дескен Байшегір балаларымен тау іргесін дүбірлетіп, ауылға қарай бет алды. Жолшыбай Қаратау қапталдарынан, Келіншектаудан көрген табиғаттың қайталанбас ғажайып құбылыстарын өздерінің жарыса әңгімелей келе жатты.

Әли ЫСҚАБАЙ

ПОПУЛЯРНЫЕ ВОПРОСЫ О ПЕНСИИ

1. Здравствуйте, мой отец работает в полиции и я хотела бы узнать каким образом он будет получать в будущем пенсию? Какова роль ЕНПФ в будущих выплатах? Либо все выплаты будут обеспечиваться только из бюджета?

С начала 2016 года сотрудников силовых структур независимо от наличия выслуги лет на 01.01.1998 года перевели на полное государственное пенсионное обеспечение. Размер пенсии устанавливается из расчета 50% от денежного содержания (ДС), при этом за каждый год выслуги лет (свыше 25 лет) размер пенсии увеличивается на 2%, за каждый год трудового стажа – на 1% от ДС, но не более 109 МРП (288 959 тенге), установленного законом о республиканском бюджете. При этом с 1 января 2016 года прекращена уплата 20% обязательных пенсионных взносов в пользу военнослужащих за счет республиканского бюджета в Единый накопительный пенсионный фонд, которая осуществлялась ранее. Таким образом, с 1 января 2016 года правом на пенсионные выплаты за выслугу лет располагают сотрудники силовых структур, имеющие общий трудовой стаж двадцать пять и более лет, из которых не менее двенадцати лет и шести месяцев составляют непрерывная воинская служба, служба в специальных государственных и правоохранительных органах, государственная фельдъегерская служба, и уволенные по достижении установленного законодательством Республики Казахстан предельного возраста состояния на воинской службе, службе в специальных государственных и правоохранительных органах, государственной фельдъегерской службе либо по сокращению штатов или состоянию здоровья.

При этом право на пенсионные выплаты за выслугу лет наступает только при условии возврата 50 процентов от суммы обязательных пенсионных взносов, перечисленных за счет бюджетных средств до 1 января 2016 года с индивидуальных пенсионных счетов, открытых в ЕНПФ. Также для состоявшихся пенсионеров был проведен разовый перерасчет размеров ранее назначенных пенсионных выплат в неполном объеме, с учетом доведения их до полного размера, приняв к зачету выслугу лет и трудовой стаж на день увольнения со службы, имеющийся в пенсионном деле, также при условии возврата 50% от суммы обязательных пенсионных взносов. Право на использование оставшейся половины пенсионных накоплений (оставшиеся 50%) из ЕНПФ будет реализовано в соответствии нормами пенсионного законодательства.

Так, право на пенсионные выплаты из ЕНПФ за счёт обязательных пенсионных взносов имеют лица, имеющие пенсионные накопления в ЕНПФ:

1) **достижение пенсионного возраста мужчинами по достижении 63 лет; женщины по достижении 59, 5 лет с 1 января 2020 года. С 1 января 2021 года – 60 лет, с 1 января 2022 года – 60,5 лет, с 1 января 2023 года – 61 года, с 1 января 2024 года – 61,5 года, с 1 января 2025 года – 62 лет, с 1 января 2026 года – 62,5 лет, с 1 января 2027 года – 63 лет;**

2) **при достаточности пенсионных накоплений для обеспечения выплаты не ниже размера минимальной пенсии путём заключения договора пенсионного аннуитета со страховой организацией. Мужчины по достижении 55-летнего возраста и женщины по достижении 51,5 лет с 1 января 2020 года;**

3) **инвалиды первой и второй групп, если инвалидность установлена бессрочно;**

4) **выехавшие на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан иностранцы и лица без гражданства, представившие документы, определённые законодательством Республики Казахстан, подтверждающие факт выезда.**

Обращаем Ваше внимание, на то, что назначение пенсионных выплат за выслугу лет, государственной базовой пенсионной выплаты осуществляется соответствующими уполномоченными государственными органами. В случае с Вашим отцом, работником полиции, назначение осуществляется **Министерством внутренних дел Республики Казахстан**. Таким образом, для получения подробной информации по порядку назначения пенсионных выплат за выслугу лет и государственной базовой пенсионной выплаты рекомендуем обратиться в соответствующий уполномоченный государственный орган Республики Казахстан.

2. **Добрый день, мой дядя имеет свою собственную точку продажи и работает на себя. Каким образом он будет в будущем получать пенсию, если не отчислит деньги в пенсионный фонд? Достаточно ли будет оплачивать только единый совокупный платёж?**

Во-первых, стоит разобраться, что такое Единый совокупный платёж (далее ЕСП). Вот уже на протяжении года в Казахстане действует новый вид налогового режима для самозанятых граждан – под названием ЕСП. Данный платёж предназначен для следующих категорий граждан:

1. **работники личного подсобного хозяйства;**

2. **неоплачиваемые работники семейных предприятий;**

3. **предприниматели, не имеющие работников, с оборотом менее 1 175 МРП в год (менее 3 114 925 тенге).**

При этом ЕСП применяется только для следующих видов деятельности:

1. **Оказание услуг исключительно физическим лицам;**

2. **Реализация исключительно физическим лицам сельскохозяйственной продукции личного подсобного хозяйства собственного производства.**

Однако, если доход Вашего дяди в течение года превысит сумму 1175 МРП, т.е. сумму 3 114 925 тенге, то ему необходимо будет зарегистрироваться в качестве индивидуального предпринимателя и выбрать другой налоговый режим.

Чтобы стать плательщиком единого совокупного платежа: не надо регистрироваться в налоговых органах; надо только уплатить установленную сумму единого совокупного платежа. Размер ежемесячного платежа ЕСП составляет: 1 МРП (2651 тг.) – для физических лиц, проживающих в городах республиканского значения, столице и областного значения; 0,5 МРП (1325.5 тг.) – для физических лиц, проживающих в других населенных пунктах. Оплата производится через банки второго уровня одной суммой на счет Государственной корпорации Правительство для Граждан (ЦОНЫ). Для осуществления платежа открытие расчетного счета в банке не требуется. Сумма единого совокупного платежа распределяется Государственной Корпорацией в следующей пропорции: 10% - индивидуальный подоходный налог (ИПН); 20 % - социальные отчисления (СО); 30 % - обязательные пенсионный взносы (ОПВ); 40 % - отчисления на обязательное медицинское страхование (ОСМС). Для лиц, достигших пенсионного возраста, вся сумма платежа принаеется индивидуальным подоходным налогом, распределение на социальные платежи не производится.

Таким образом, ЕСП даёт право участвовать в накопительной пенсионной системе и получить пенсионную выплату в зависимости от стажа участия в системе и сложившихся накоплений. Кроме пополнения своих пенсионных сбережений в ЕНПФ, для плательщиков ЕСП появится возможность получать базовую пенсию в зависимости от подтвержденного трудового стажа. Кроме того, плательщик становится участником системы обязательного социального медицинского страхования и получает доступ к медицинским услугам, неограниченным по сумме и видам, с правом выбора медицинского учреждения после введения ОСМС, а также сможет получить социальные выплаты в случаях утраты трудоспособности, потери работы, потери кормильца, беременности и родов, усыновления или удочерения ребенка, ухода за ребенком.

Также для обеспечения в будущем достойной пенсии он может осуществлять добровольные пенсионные взносы. Один из плюсов ДПВ заключается в том, что Вы сами определяете размер взноса и периодичность уплаты, а также порядок получения пенсионных накоплений при наступлении права на выплату ДПВ. Осуществлять добровольные пенсионные взносы нужно самостоятельно. Для этого необходимо заключить договор с ЕНПФ и перечислять добровольные отчисления в ЕНПФ на банковские реквизиты, указанные в договоре. Для удобства на сайте ЕНПФ реализована услуга по открытию добровольного пенсионного счета онлайн с помощью актуального ключа ЭЦП, либо достаточно прийти в один из многочисленных филиалов ЕНПФ. Кроме того, уплачивать

ДПВ возможно через банковские сервисы – приложение Kaspi.kz терминалы Halyk Bank.

3. **Здравствуйте, меня зовут Елена. Два года назад я выехала на ПМЖ в Россию и только недавно узнала, что могу забрать свои накопления из ЕНПФ. Правда, у меня возникла проблема – я вышла замуж и сменила фамилию, а взносы перечислялись на мою девичью фамилию. Каким образом, теперь мне получить деньги и какие необходимо предоставить документы?**

Если у Вас имеются накопления в Едином накопительном пенсионном фонде по обязательным пенсионным взносам (ОПВ) и обязательным профессиональным пенсионным взносам (ОППВ), либо по добровольным пенсионным взносам (ДПВ), то вы имеете право получить свои сбережения в связи с выездом на постоянное место жительства за пределы Республики Казахстан.

Документы на выплату пенсионных накоплений могут быть представлены в ЕНПФ одним из следующих способов:

- **при личном обращении;**
- **посредством почтовой связи;**
- **через третье лицо (поверенного). При этом документы принимаются только при личном обращении поверенного в офис ЕНПФ.**

Обращаем внимание, **перед подачей заявления у Вас обязательно порядке должен быть оформлен выезд на ПМЖ**, так как это одно из обязательных требований законодательства для получения пенсионных выплат. При рассмотрении заявлений о назначении пенсионных выплат в связи с выездом на ПМЖ сотрудники АО «ЕНПФ» запрашивают сведения из информационных систем государственных органов Республики Казахстан о наличии у обратившегося иностранца или лица без гражданства удостоверения личности гражданина Республики Казахстан либо вида на жительство иностранца в Республике Казахстан. В случае получения сведений о недействительности вышеизложенных документов, ЕНПФ осуществляет пенсионную выплату. Отметим, при личном обращении в обязательном порядке представляют в ЕНПФ:

1) **заявление о назначении пенсионных выплат по форме, утверждённой внутренним документом ЕНПФ (далее – заявление);**

2) **копию заграничного паспорта и оригинал для сверки, если иное не предусмотрено международными договорами (в случае предоставления внутреннего паспорта гражданина Российской Федерации, заявление не подлежит исполнению);**

3) **сведения о банковском счете получателя.**

В случае подачи заявления через третье лицо (поверенного), в дополнение к вышеуказанным документам третьим лицом представляются:

1) **оригинал нотариально удостоверенной доверенности или ее нотариально засвидетельствованная копия;**

2) **копия документа, удостоверяющего личность третьего лица, и оригинал для сверки. При этом копия документа, удостоверяющего личность получателя, нотариально свидетельствуется.**

При передаче заявления через средства почтовой связи документ, удостоверяющий личность получателя и подпись получателя в заявлении также нотариально свидетельствуются.

К слову, пенсионные выплаты переводятся ЕНПФ на банковский счёт получателя, реквизиты которого указаны в заявлении исключительно

в национальной валюте – при перечислении на банковские счета, открытые в банках второго уровня/организации, осуществляющей отдельные виды банковских операций, на территории Казахстана; а также в долларах США, в евро, в фунтах стерлингов или в российских рублях – при перечислении на банковские счета, открытые в иностранных банках за пределами Казахстан.

Увидеть актуальный перечень всех необходимых документов в зависимости от способа их подачи в ЕНПФ (при личном обращении/через средства почтовой связи/третье лицо), требования к их оформлению, а также бланки заявлений и образцы их заполнения в зависимости от вида валюты платежа, образцы доверенностей, разьяснения уполномоченных государственных органов размещены на веб-сайте ЕНПФ по адресу www.enpf.kz, информация на котором регулярно обновляется. Кроме того, на сайте enpf.kz в разделе «Электронные сервисы» есть возможность предварительной проверки документов в режиме онлайн.

В случае изменения реквизитов получателя при получении заграничного паспорта, а именно: фамилии, имени, отчества - при наличии, даты рождения, дополнительно к вышеуказанному перечню документов необходимо представить в ЕНПФ оригинал либо нотариально засвидетельствованную копию одного из нижеследующих документов, подтверждающих факт изменения основных 4 реквизитов, оформленных с соблюдением требований к оформлению иностранных документов:

1) **справка уполномоченного органа Республики Казахстан;**

2) **справка уполномоченного органа иностранного государства;**

3) **свидетельство/справка о перемене фамилии/имени/отчества;**

4) **свидетельство о заключении/расторжении брака.**

4. **Я работаю маркшейдером 25 лет. Моя профессия входит в число производств с вредными условиями труда. На данный момент я хотел бы перевести свои деньги из ЕНПФ в страховую организацию. Поэтому я хотел бы узнать с какого времени моя компания должна была начислять за меня ОППВ момента заключения договора с ЕНПФ или же с момента внесения изменения в пенсионное законодательство, т.е. с 1 января 2014 года?**

Обязательные профессиональные пенсионные взносы (ОППВ) в соответствии с Законом Республики Казахстан «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан» введены с 1 января 2014 года. Именно с этого дня Ваш работодатель был обязан оплачивать за Вас взнос, который равен 5 процентам от Вашего ежемесячного дохода. То есть Стоит отметить, что работодатели перечисляют ОППВ только по тем видам производств, которые отнесены к вредным (особо вредным), и только тем лицам, которые заняты в них.

При этом своевременно не начисленные и не перечисленные работодателем суммы ОППВ при условии фактической выплаты и получения работником дохода, взыскиваются органами государственных доходов или подлежат перечислению работодателем в пользу работников, за которых уплачиваются ОППВ с начисленной пеней, установленной уполномоченным органом, на каждый день просрочки (включая день оплаты в Государственную корпорацию). Контроль за полным и своевременным осуществлением уплаты ОППВ и пени, начисленной в соответствии с вышеуказанным, осуществляется органами государственных доходов в соответствии с законодательством Республики Казахстан. При этом обращаем внимание, что перечисленные ОППВ в пользу работника могут быть зачислены на его индивидуальный пенсионный счет в ЕНПФ при условии наличия у работника, открытого ИПС для учета ОППВ в ЕНПФ, который открывается на основании заявления вкладчика, составленного по форме, предусмотренной пенсионными правилами ЕНПФ.

5. **Я вышел на пенсию, но мои накопления составили всего лишь около 300 тысяч тенге. Их я получил одновременно, теперь мой счёт в ЕНПФ закрыт? Либо он будет существовать? Вдруг мне как в банке нужно будет платить деньги за содержание счета?**

Нет, за обслуживание Индивидуального пенсионного счета ЕНПФ не взимает плату. Кроме того, сам ИПС закрывается по истечении 12 месяцев со дня осуществления выплаты пенсионных накоплений при условии отсутствия пенсионных накоплений на индивидуальном пенсионном счете вкладчика, возврата выплаченных пенсионных накоплений, поступлений пенсионных взносов, пени и иных поступлений в соответствии с законодательством Республики Казахстан о пенсионном обеспечении.

АҚПАРАТТЫҚ БАҒДАРЛАМА

Қазақстан Республикасы тағайындайтын зейнетақылардың түрлері, оларды ЕАЭО Келісімі аясында алу құқығының туындау шарттары

2019 жылдың 20 желтоқсанында Санкт-Петербург қаласында Жоғары Еуразиялық экономикалық одақтың отырысы өтті, онда Еуразиялық экономикалық одаққа (ЕАЭО) мүше-мемлекеттердің басшылары ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттердің еңбеккерлерін зейнетақымен қамсыздандыру туралы келісімге (бұдан әрі – Келісім) қолқойды. Бұл Келісім күшіне ЕАЭО-ның барлық елдері ратификациялау рәсімінен өткеннен кейін енеді.

Келісім күшіне енгеннен кейін ЕАЭО елдерінде еңбек шарты бойынша уақытша тұратын және жұмыс істейтін ЕАЭО-ның кез келген елінің, соның ішінде Қазақстанның да азаматы жұмысқа орналасқан елдің зейнетақы қорына зейнетақы жарналарын төлеу арқылы өзінің зейнетақы құқықтарын қалыптастыратын болады.

ЕАЭО-ға мүше әрбір мемлекет азаматқа зейнетақының жұмысқа орналасқан елдегі жұмыс кезеңіне және зейнетақы жарналарының аударымына сай келетін бір бөлігін төлейтінін ескере отырып, еңбекшілер ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттердегі жұмыс берушілермен еңбек қатынастарын ресми түрде ресімдеуі, яғни еңбек, азаматтық-құқықтық шарттар жасауы, осылайша өзінің зейнетақы құқықтарын қалыптастыруы қажет.

Өз кезегінде Келісім күшіне енгеннен кейін жинақталған жұмыс өтілі үшін зейнетақы тағайындау және төлеу құқығын іске асыру жұмысқа орналасқан елдің азаматтарына арналған шарттармен бірдей жүзеге асырылады.

ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттер тағайындайтын, Келісім қолданылатын зейнетақы түрлері Келісімнің 2-бабында айқындалған.

Қазақстанда Келісімді БЖЗК-ға зейнетақы жарналарын төлеу және БЖЗК-дан берілетін зейнетақы төлемдері бойынша құқықтық қатынастарға қолдану көзделіп отыр, атап айтсақ:

- зейнеткерлік жасқа жету бойынша төлем (Қазақстан заңнамасы бойынша);
- 1 және 2 топтағы мүгедектік белгіленген кезде, егер мүгедектігі мерзімсіз уақытқа белгіленген болса (Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша);
- мұрагерлерге біржолғы төлем.

Еңбеккерге зейнетақы тағайындау және төлеу үшін қажетті құжаттар тізбесі ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттің ұлттық заңнамасымен реттеледі.

Еңбеккер зейнетақы тағайындау және төлеу бойынша өтінішпен тұрғылықты және (немесе) жұмысқа орналасқан мемлекеттің құзыретті органына жүгінуге құқылы болады.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше-мемлекеттердің еңбеккерлерін зейнетақымен қамсыздандыру туралы келісімнің толық мәтінімен Еуразиялық экономикалық комиссияның (ЕЭК) төмендегі ресми сайтынан танысуға болады:

http://www.eurasiancommission.org/ru/act/finpol/migration/social_security/Documents/Соглашение_о_пенсионном_обеспечении.pdf

Үйден шықпай-ақ өзіңіздің жеке мәліметтеріңізге қалай өзгерістер енгізуге болады?

Тұтынушылар арасында онлайн-қызметтерді алу танымалдығы артып келеді. Бұл өте ыңғайлы және ел үкіметі коронавирусқа қарсы күрес аясында қабылдаған карантиндік шараларға байланысты ерекше өзекті болып отыр.

БЖЗК-да салымшыларға (алушыларға) электрондық форматта, яғни кеңселерге бару қажеттілігінсіз қызмет көрсетудің енгізілгеніне де бірнеше жыл болып қалды және бұл бастама сәттілікпен жалғасын табады.

Айта кету керек, 2018 жылы «Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры (БЖЗК) салымшысының (алушының) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат беру» қызметі Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің тапсырысы бойынша «САНДЖ» зерттеу компаниясы жүргізген мемлекеттік қызметтердің қоғамдық мониторингін нәтижелері бойынша үздік бестікке кірді. Осы зерттеу БЖЗК сайты, оның ыңғайлы интерфейсі, ауысу жылдамдығын және ақпараттың қазақ және орыс тілдерінде болуын жоғары бағалады.

Қордың барлық операцияларының 80%-дан астамы онлайн арқылы жасалады. Мысалы, Жеке кабинетте тіркеліп, ЖЗШ-дан үзінді көшірме алуға және өзіңіздің жинақтарыңызды онлайн бақылауға болады, сондай-ақ өзіңіздің ұялы телефоныңызға жүктеп алған болсаңыз, БЖЗК-ның ұялы қосымшасы арқылы да бұл қызметтерге оңай қол жеткізе аласыз. Жеке кабинетте бірнеше рет басу арқылы Сіз зейнетақы активтері бойынша ағымдағы көрсеткіштерді, шарттардың деректемелерін және көптеген басқа да мәліметтерді көре аласыз. «Жеке кабинет» сервисін:

1) БЖЗК-ның www.enpf.kz сайтында және ұялы қосымшада авторланудың электрондық цифрлық қолтаңба (ЭЦҚ) неме-

се өзінің ЖСН мен паролін енгізу сияқты екі тәсілі арқылы қолдануға болады, жоғарыда көрсетілген тәсілдермен авторланғаннан кейін, саусақ ізінің көмегіне (бар болса) жүгіне аласыз.

2) www.egov.kz электрондық үкімет сайтында ЭЦҚ немесе бір реттік паролді пайдалану арқылы тұтыну мүмкіндігі бар.

ЭЦҚ-ны электрондық үкімет порталында еш қиындықсыз-ақ онлайн арқылы алуға болады.

Мысалы, өз деректемелеріне өзгерістер енгізгісі келетін салымшыларға (алушыларға) сайттағы «Электрондық сервистер» бөліміне кіріп, онда «Деректемелерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу» бөлімін табу қажет. Сіздің алдыңызда әрекет алгоритмі толық сипатталған бейне нұсқаулық ашылады. Оларды басшылыққа ала отырып, пошталық немесе электрондық мекенжай, телефон нөмірі тәрізді байланыс ақпаратыңызға өзгерістер енгізуге және (немесе) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат алу тәсілін өзгертуге болады.

БЖЗК-да міндетті зейнетақы жарналарын есепке алып отыратын жеке зейнетақы шотын ашпағандар үшін 2019 жылдың 08 қаңтарынан бастап БЖЗК-ға алғашқы жарна түскен, оның ішінде бірыңғай жиынтық төлемді аударған кезде жоғарыда аталған шот автоматты түрде ашылатынын ескертіп өткеннің еш артықтығы жоқ. Бұл ретте жеке тұлғаны сәйкестендіру жарнаны аудару кезінде көрсетілген дербес деректері бойынша жүзеге асырылады. БЖЗК басқа барлық қажетті мәліметтерді (жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын құжаттың деректемелері, тұрақты тұратын жері және т.б.) Қазақстан Республикасы заңнамасының ережесіне сәйкес Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Жеке тұлғалар» мемлекеттік деректер қорынан алады.

МАМАН МІНБЕРІ

Кез-келген білім беру мультимедиялық материалы (аудио кітап, вебинар, жобаның презентациясы немесе мәтінді, видео және компьютерлік модельдерді біріктіретін электронды оқулық) артықшыққа ие болады, егер адам мұндай оқулықпен белсенді әрекеттесе алса және егер оқушының іс-әрекетіне байланысты оқу материалы біршама өзгертілсе, адамдар жалпы цифрлық ортамен өзара әрекеттесу арқылы белгілі бір мәселені бірлесіп шеше алады.

Бүгінгі таңда бұл оқу процесінде сирек қолданылады және мұнда тиімді оқытудың үлкен қоры жатыр. Бірақ мұғалімдердің көпшілігі арнайы дайындықсыз интерактивті курстарды жасай алмайды. Бұл қашықтықтан оқытуға қажетті көшу кезіндегі жоғары және орта білім беруде оқытушыларда кездесетін ең үлкен мәселелердің бірі болып табылады. Білім беру жүйесінде туындаған мәселені түсіну және оны шешудің кейбір жолдарын анықтау үшін келесі сұрақтарға жауап беру қажет:

Қашықтықтан оқыту дегеніміз не?
Қашықтықтан оқыту – бұл заманауи технологияларды қолдану арқылы оқыту. Қашықтықтан оқыту кезінде студенттерге ЖОО-дағы дәрістер мен практикалық сабақтарға қатысудың қажеті жоқ, осының бәрін онлайн жасауға болады және оқу уақытының көп бөлігі өзіндік жұмысқа жұмсалады.

Әдетте, қашықтықтан оқыту білім

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҒЫ МЕН КЕМШІЛІКТЕРІ

беру және басқаруға арналған күрделі бағдарламаларды қамтуы мүмкін немесе олар электрондық пошта, веб-камера және сөйлесуге арналған чаттарды пайдалану сияқты бейресми де болуы мүмкін. Қашықтықтан оқыту, әсіресе университетте жоқ талапты мамандар қажет болған жағдайда, сағаттардың жүктемесін азайтуы мүмкін.

Жаңа оқыту технологияларды енгізу үшін қандай материалдық-техникалық қамтамасыздандыру қажет?

Қазіргі кезде оқу процесіне бейнені ауқымды түрде кірістіру байқалуда. Мұны өмірдің өзі мәжбүр етеді. Студенттер жаңа буынға (Y және Z) жататындықтан, олар планшеттер мен смартфондар, әлеуметтік желілер, Youtube және фотохостинг сияқты сандық технологиялардың ортасында қалыптасқан болып келеді. Бұл олар үшін ақпарат пен білімнің ең ыңғайлы түрі ұзақ мәтін емес, мультимедия екендігіне көзжеткі. Сонымен қатар жаңа технологияларды қажетті мәліметтерді іздеу және алу кезінде, білімді меңгеру кезінде, ақпарат алмасу және қарым – қатынас жасау сияқты өмірдің барлық жағдайларында қолданылады. Бұл болжам емес, факт. ЖОО-ның осы процеске кіру үшін жаңа буынмен өзара әрекеттесуді үйреніп, оларға өздеріне ыңғайлы үлгіде білім беруден басқа жол болмайды.

Бүгінде әрбір ЖОО-да қандай да бір бейнематериалдар жазылған, мысалы, жекелеген дәрістер мен семинарлардың жазбалары бар. Бірақ олар әзірге жүйесіз, әдетте жекелеген мұғалімдердің ынта-жігерімен

құрылады. Дегенмен, олардың кейбірі кафедраларда, бірі қашықтықтан оқыту бөлімшелерінде, енді тағы бірі флэш-дискілерде немесе Youtube-та шашыранды түрде орналасқан. Қашықтықтан оқытуға көшкеннен кейін ЖОО-дар алғашқы практикалық қадамдар жасау арқылы бейнелердің барлығын топтастыру және орталықтандырылған мұрағатқа біріктіру, осы материалдарды құру, сақтау, жариялау және тарату процестерін қол жетімді ету үшін порталдарды құру қажеттілігін айқындады. Сонымен қатар, оқытушыларға шектеулі функционалды ақысыз қосылу емес, қашықтан оқыту үрдісіне енгізуге арналған қосымша мүмкіндіктері бар ақылы арнайы платформаларды таңдап ұсыну қажет.

Қашықтықтан оқытуды қамтамасыз ету және ұйымдастыру үшін ЖОО-ы қандай ұсыныстарды орындауы тиіс?

– оқытушыны заманауи жабдықталған жұмыс орнымен, жалғызі бар аудиториямен, видео және микрофоны бар заманауи компьютерлермен, жылдам интернетпен, проекторлармен қамтамасыз ету ұсынылады;

– технологиялардың жылдам дамуын ескере отырып, компьютерлік техниканы пайдалану мерзімін 5-7 жылдан асырмауы тиіс;

– оқытушыларға шектеулі функционалы бар тегін қол жеткізілетін стримингтік платформаларды емес, қашықтықтағы дәріскерлерді оқу процесіне ендіруі үшін кеңейтілген функционалы бар ақылы қосымшаларды ұсыну;

– қолданылатын қолданбалы

бағдарламалар пакеттерінің және симуляторлардың, виртуалды зертханалардың тізімін силлабустарда көрсете отырып, жаңарту ұсынылады;

– техникалық жабдықтаудың таңдау кезінде жұмыс берушілердің пікірін ескеру;

– техникалық мамандарды даярлау үшін, зертханалық сабақтар мен практикалық сабақтар өткізуге арналған материалдық-техникалық қорды күшейту;

– білім алушылар үшін интерактивті сандық ортаны ендіру мүмкіндігіне арналған университеттік ақпараттық платформаларды жақсарту және бейімдеу.

Төтенше жағдай енгізілмес бұрын Қазақстанда қашықтықтан оқыту кең тараған болмаған, алайда жыл сайын үлкен танымалдыққа ие болып келетін. Шынында да, Қазақстан Республикасының бірқатар жоғары оқу орындары қашықтықтан білім беруді барлық талапкерге сырттай оқудың орнына ұсынатын. Оқуға түсу үшін тест немесе жеке сұхбаттасу арқылы білім деңгейін көрсету керек болатын. Қазіргі таңда қашықтықтан білім алуға толық көшкеннен кейін әрбір жоғары оқу орны заманауи білім беру әдісінің кемшіліктері мен артықшылықтарынан аяқталды.

Ш. МУСИРАЛИЕВ,
өл-Фараби атындағы
ҚАЗҰУ-нің ақпараттық жүйелер
кафедрасының меңгерушісі.
А. ТҰРАБЕК,
кафедра оқытушысы.

ОНЛАЙН - КЕЗДЕСУ

Аптаның әр күнінде белгілі өнер иелерімен түрлі тақырыпта сөз қозғаған кездесуге ҚР Мәдениет қайраткері, Қ. Байсейітов атындағы саз колледжі «Дәстүрлі ән салу» бөлімінің меңгерушісі Абылайхан Хармысов, айтыскер ақын Жандарбек Бұлғақов, күйші-композитор Айбек Бекбосыновтар қатысып, толғамды ойларымен бөліскен болатын. Осындай тамаша кездесу ақын Асылзат АРЫСТАНБЕКПЕН өтті.

Үш көзім бар, бір етпе,
Екі көзім маңдайда, үшіншісі – жүректе.
Екі көзім көре көзге алдайды,
Кешіп өмір мәз өнін.
Үшіншісі көргенінен танбайды,
Жүрек нені көрсе, соны жазамын.
Иә, солай, үш көзі бар кісің мен!
Кей маңдайдан екі көздің орнынан,
Екі безді көремін мен ісінген,
– деп жырлаған «Шабыт» халық-аралық жастар фестивалінің лауреаты Асылзат Арыстанбекова қазақтың ақын қыздарының шінде талантымен көпті тәнті етіп, шығармашылық айдынында өзіндік қолтаңбасымен ерекшеленген, өзгелерге қарағанда әлемі де бөлек ақын.

Онлайн форматтағы кездесуде адуынды ақын әңгімесін ғұмырынан азғантай сыр шертуден бастады.

«Мен Қызылорда облысы Жалағаш ауданы Аққұм ауылында дүниеге келдім. Алтыншы сыныпқа дейін облыс орталығындағы дарынды балалар мектебінде, 1996-2000 жылдар аралығында Көкшетау мемлекеттік университетінің филология факультетінде оқыдым. Сонда тұрмыс құрдым. Көкшетау қаласында жүріп журналистика саласында 15 жылдай қызмет атқардым. Сонан соң ару қала Астанаға келдім. Астана менің көп арманымды жүзеге асырды. Осы қалада «Бесінші маусым» және «Сіз ғана» деген атаумен екі кітабым жарық көрді. Республиканың көптеген қаласында шығармашылық кештерімді өткіздім. Менің поэзиямды оқытындар бұрындары оппозициялық ақын ретінде таныса, кейін эротикалық бағытта жазатын ақын деп өлеңдерімді жанр-жанрға бөліп қарайтын болды. Кімге қайсы өлеңім жақын соған лайықтап алған, енді біреулері лирик ақын деп те айтып жүр.

Дәл қазіргі таңда Қызылорда облысына көшіп келгелі үш жылға тарта уақыт болды. Содан бергі өмірімді парақтап қарасам мүлдем басқа сипаттағы, адамның бүкіл ішкі жан-дүниесін қопаратын, өмірге құштарлығын арттыратын, мотивациялық тұрғыдағы өлеңдер жазуға, яғни, басқаша бір қырым ашылғандай... «Поэзия махаббаттан басталып, парасатпен аяқталуға тиісті» – деп Мұқағали ақын айтпақшы, менің де сол парасаттылыққа көшкен уақытым сияқты.

Бүгінде төрт баланың анасымын. Ешкімнің алдына түспей, артында да қалып қоймай, қоңыражай тіршілік кешудеміз».

Кітаппен қалай достасты

«Кітап оқуға деген құштарлығымды арттырған әкем еді», – деп жалғады ол әңгімесін. «Ауданға, қалаға сапарлатып барғанында мінедетті түрде екі-үш кітап сатып алып келетін. Біз ол шақта әлі әріп те танымайтын кезіміз. Бірақ, күнде кешкілік үлкен жүк көлігінің аккумуляторын алып келіп, соған жарық жалғап, үнемі бізге кітап оқитын. Арасында жұмбақ шешіп, жаңылтпаш та айтатынбыз. Ал қолы қалт ете қалған түскі уақытта бізге тағы да кітап оқитын. Сосын кешкілік оның мазмұнын сұрайды.. Бірінші менен, одан кейін інімнен. Осылай үйдегі төртеу

Әлемі бөлек

Еліміздегі орын
алған жаздайға орай
қазір әрбір мекеме
қызметкерлері үйден
шықпай, онлайн
форматта жұмыс
жасауда. Соның
қатарында
С. Сейфуллин
атындағы Алматы
облыстық әмбебап
кітапханасының
қызметкерлері де
бар. Сәуірден бас-
тап кітапхана
жұмысы елге таны-
мал өнер иелерімен
онлайн-кездесу
ұйымдастыруды қолға
алған еді.

АҚЫН

шүлдірлеп түсінгенімізді айтуші едік. Ал оқытын кітап қалмай қалғанда радиодан балаларға арналған хабардан арнайы жұмбақтарды қағазға жазып алып, «мен мынаны шеше алмадым, көнекей сендер тауып көріңдерші» дейтін. Ал біз:осыны да таба алмадыңыз ба, оп-оңай ғой деп, жауабын айтып жамырап кететінбіз. Бала күннің осындай қызықты сәттері өте көп. Содан мектеп кезінен өздігімізден кітап оқи бастадық. Тіпті бала секілді ойнамай, көп уақытымды кітап оқуға жіберетінмін. Кейде басым ауырған кезде ата-анам уайымдап қалатын. Ондағысы: «бір күні басы істемей, оқу соғып кететін шығар» деп ойлайды екен. Әкемнің арқасында үйдегі төрт бала әдебиетке жақын болып өстік.

Кітаппен достаса жүріп, табиғатпен тілдесуді бойымызға дарытқан да сол әкем. Балық аулауға апарғанда табиғаттағы түрлі тылсым дүниелер туралы басын бастап айтады да қалғанын өздерің тауып алып, оқып алыңдар деп біздің ізденуге деген құлшынысымызды ашты. Кітап оқу, табиғатпен тілдесу тіл байлығымыздың артуына көп септігін тигізді. Үйдің тұңғышы болғандықтан мені үнемі жанынан тастамайтын. Бала шағымнан өте ұғымтал болдым. Сондықтан болар әкем өсіп тұрған шөптерді көрсетіп, мынау жусан, жалбыз, аққоға деп өрісімді кеңейтуге барынша ден қойды.

...Баланың кітап оқуға деген қызығушылығын арттыратын үйдегі ата-ана. Өйткені, бала нені көреді соны жасайды. Яғни, әкесі яки анасы кітап оқытын отбасының баласы да кітаптың ауылынан алыстамайды».

Онлайн-кездесуге шыққан ақынға оқырмандар тарапынан да түрлі сұрақтар қойылды.

«Осы күнге дейін қанша кітап оқып тауыстыңыз» деген сауалға орай нақты санамағанын, бірақ, студент шақтан бері жинаған кітабы бір қабырғаны толық алатын дейді. Нұр-Сұлтанда тұрғанда екі мыңнан аса кітабы болыпты. Кейін Қызылордаға көшкенде кітаптар қорабы 40 жәшік болғанын айтты. «Мұның бәрін дерлік оқып тастадым деп өтірік айтай-ақ қояйын», – дейді ол.

Өлең хақында

Келесі бір қойылған сауал ақынның алғашқы жазған өлеңі турасында болды. Бұл тұста: «Алтыншы сыныптан бастап Қызылорда қаласындағы дарынды балаларға арналған мектепте оқыдым. Сол кезде «Домбыра» деген өлең жазып, республикалық «Ақжелкен» журналына жіберген едім. Он шумақтан тұратын өлеңімнің бір шумағын журналға жариялапты. Бала болған соң ауыл жайында да жазған өлеңдерім де болды. Он бірінші сынып оқып жүргенде мектеп «Талаптың мініп тұлпарын» атты алғашқы шығармашылық кешімді өткізіп берді», – деп ағынан жарылды.

Ақындардың дүниетанымы қаншалықты өзгеріп тұратыны туралы сауалға орай да ол тұщымды ойларын ортаға салды. Бұрын соңды жазған өлеңдерінің басым бөлігі мұңға толы болса, кейінгі тұстарда өмірдің жарқын сәттерін көбірек жазуға ден қойғанын айтты. Сондай-ақ: «Ақын іштені шерін шығару керек, алайда оқырманға таза дүниені, «пәк» күйдегі өлеңді ұсыну қажет екенін ұқтым», – дейді.

«...Мен өлең жазып отырғанда Құдай да бір, мен де бір. Өлең жазып болған соң құмырсқа да бір, мен де бір» депті қырғыз ақындарының бірі. Яғни, сен өлең

жазып отырғанда Құдайдың атынан жазып отырғандай күй кешесің, ол сәтте сенің айналаңда не болып жатқаны да қызық емес. Ал өлең жазып болған соң пендеуі өмірге қайта ораласың. Өлең жазғанда сен көділгідей өсесің, жербетілік емес секілді күй кешесің.... әлбетте, өлеңді құрап жазуға да болады. Оның бүкіл техникасын меңгеріп алып жазып жүрген ақындарды білем. Құдды бір формулаға есеп салып алғандай, бас аяғы бүп-бүтін. Алайда, оқысаң ақынның энергетикасын сезіне алмайсың. Бұл тұста менің өлеңімді оқыңдар, менің өлеңімнен күшті энергия сезінесіңдер деп айтудан аулақпын. Тіпті, мен өлеңді сирек жазамын. Қызылордаға келгелі бері өлең жазғаным жоқ. Бірақ, өлеңді тастап яки өлең мені тастап кетті деген сөз емес. Мүмкін бұл өлеңге деген адалдыққа.... өлеңмен де субординация сақтау керек деп есептеймін. Себебі беталды оның есігін қаға беріп, былғай берсең, айтатын сөзің де таусылып, потенциялың да кетіп қалады. Өз басым қазіргі уақытта сол субординация сақтап жүрмін деп ойлаймын. Жақсы бір дүние әкелсем деймін. Бұрынғы емес, қазіргі Асылзаттың деңгейімен жазылған өлеңдерді алдағы уақытта оқитын боларсыздар деген ойдамын».

Ешкімді бөліп-жармайды

Бүгінгі ақын-жазушылардан кімдерді оқып жүр? Бұл тұрғыдағы сауалға да ақын барынша ақтарыла жауап берді. Айтуынша, бәрін де дерлік оқиды. Олардың әрқайсысы бір әлем. «Мәселен, Ақберен (Е) ақын адамды өзінше бір тұңғығымен, тереңдігімен, қиялымен жетектейді. Бақытәул (Б) махаббаттың ақтығын, пәктігін жырлайтын ақын. Танагөздің (Т) алар орны тіптен айрықша. Замандас бола тұрса да ертерек танылды. Қалқаманның (С) өлеңі тілінің жеңілдігімен ұнайды. Айжан (Т) – ол да бір тұңғыық әлем, тосыннан айтады. Ерланды (Ж) ерекше құрмет тұтамын. Терең білімді, интеллектуалды ақын ретінде. Мирастың (А), Жанардың (А), Сағыныштың (Н) өлеңдерін де үзбей оқимын. Бұл ақындар өзіндік ерекшелігімен дара, бірақ, бірінен-бірі бөліп-жармаймын» дейді ол.

Ақынның алғашқы «Бесінші маусым» атты кітабы отыз жасында шықты. Өзі айтқандай, өлеңді өте сирек жазатындықтан алдағы уақытта тағы бір кітапты жарыққа шығару ойында бар.

«Өзімді интеллектуал ақынмын деп айта алмаймын. Шетелдің ақындарын да бас алмай оқимын демеймін. Мен негізі интуиқтивті, интуицияға көбірек көңіл бөлетін, лықсып қалай келеді, солай жаза салатын, сәл жалқаулау, сәл бір құпиялау, өз әлемімді әлділеп жүрген ақынмын. Әлбетте, мені керемет ақын деп мақтап жататындар көп. Бірақ мен өлеңге бар күшімді салдым деп айта алмаймын. Оған жалқаулығым да, қырсықтығым да себеп болды. Мен осыған дейін басқа Асылзат едім, қазір мүлдем басқамын. Бұған дейін «менмендік» басым болса, қазір оның бәрі тасада қалып қойды. Өркөкіректік пен менменшілдік адамды ешқайда апармайтынын түсіндім» деген ақын: адам әр оқығанда әртүрлі қазына табатындай болуы керек дейді.

P.S. Кітапхана қызметкерлерінің ұйымдастыруымен өткізіліп келетін онлайн форматтағы кездесудің 21-24 сәуірдегі қонақтары айтыс ақыны Балғынбек Имашев, актер, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Бекжан Тұрыс, ақын, композитор, ҚР Мәдениет қайраткері Төлеужан Ғұмаров болғанын айта кетейік. Үйден шықпай, жүректі жылытар әсерлі әңгіме тыңдай жүріңіздер!

Сарби ӘЙТЕНОВА

СУДЕБНАЯ СИСТЕМА

КОДЕКС

РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННЫХ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В отечественной судебной системе активно идут обширные процессы модернизации. Во-первых, произошли институциональные изменения, связанные с реализацией Плана нации «100 конкретных шагов». Во-вторых, казахстанская судебная система внедрила в свою работу более современные и открытые форматы взаимодействия с обществом. Речь идет о 100-процентном электронном суде. Во всех судах Республики Казахстан заработала новая автоматизированная информационно-аналитическая система «Төрелік», которая интегрировала в себе весь электронный архив судебных документов, интернет-ресурсы судов и один из главных инструментов для диалога с судами – сервис «Судебный кабинет».

Развитие информационных систем на этом не останавливается, так, в информационно-аналитической системе судебных органов «Төрелік» реализован механизм, согласно которому по вступлению судебного акта в законную силу по делам об административном правонарушении судья в ИАС СО «Төрелік» повторно подписывает постановление, которое в автоматическом режиме направляется в страховую компанию в электронном виде с отметкой о вступлении в законную силу.

Автоматизирован документооборот между судами и органами исполнительного производ-

ства (государственные судебные исполнители, частные судебные исполнители). Введен в эксплуатацию функционал по приему из судов исполнительных документов в электронном формате и электронному санкционированию судами постановлений судебных исполнителей по всей Республике. Исполнительные документы судами также направляются в электронном формате.

Развитие современных информационных технологий в процессе отправления правосудия стало приоритетным направлением в деятельности Верховного Суда. Эта работа направлена на достижение доступности, оперативности правосудия, максимальной прозрачности судопроизводства.

Вводимые новшества, связанные с применением информационных технологий в судебной системе Республики Казахстан, оказывают положительное влияние не только на оперативность всех процессов, но и на качество отправления правосудия. Это способствует в свою очередь росту доверия граждан к судебной системе и усилению конкурентоспособности Республики Казахстан на международной арене.

Айнур СЕИЛЬХАНОВА,
главный специалист Талдыкорганского городского суда.

ПРАВООТНОШЕНИЯ

ВЫГОДНАЯ СДЕЛКА ДЛЯ СТОРОН

Споры (конфликты), возникающие из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан, и отношения, возникающие при исполнении исполнительного производства являются сферой применения медиации.

Условием участия в процедуре медиации является взаимное добровольное волеизъявление сторон, выраженное в договоре о медиации.

Поэтому медиация проводится на основе принципов: добровольности; равноправия сторон медиации; независимости и беспристрастности медиатора; недопустимости вмешательства в процедуру медиации; конфиденциальности.

Участники медиации не вправе разглашать сведения, ставшие известными им в ходе медиации, без письменного разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию. Разглашение участником медиации сведений, ставших ему известными в ходе медиации, без разрешения стороны медиации, предоставившей эту информацию, влечет ответственность, установленную законами Республики Казахстан.

В ходе медиации стороны вправе по своему

усмотрению распоряжаться своими материальными и процессуальными правами, увеличить или уменьшить размер требований или отказаться от спора (конфликта). Стороны свободны в выборе вопросов для обсуждения вариантов взаимоприемлемого соглашения.

Стороны медиации пользуются равными правами при выборе медиатора, процедуры медиации, своей позиции в ней, способах и средствах ее отстаивания, при получении информации, в оценке приемлемости условий соглашения об урегулировании конфликта и несут равные обязанности.

Рахат ОМАРГАЛИЕВ,
главный специалист-секретарь судебного заседания Талдыкорганского городского суда.

ПРИВЛЕЧЕНИЕ МЕДИАТОРА

С 01 января 2016 года на законодательном уровне путем включения в новый Гражданский процессуальный кодекс, действует судебная медиация.

Судебная медиация – примирительная процедура урегулирования спора (конфликта) между сторонами судебного процесса при содействии судьи, осуществляющего примирительные процедуры. Медиация – форма внесудебного разрешения споров с помощью третьей нейтральной, беспристрастной стороны – медиатора. Медиатор — это ни защитник, ни обвинитель, ни арбитр, ни консультант, не советчик и не переносчик информации, а есть независимое, нейтральное и беспристрастное физическое лицо, выбираемое сторонами спора, который помогает сторонам самим найти решение в ходе обсуждения их конфликта.

Во время процедуры медиации стороны, участвующие в конфликте, самостоятельно приходят к взаимовыгодному решению, опираясь на опыт, знания и умения медиатора. Разрешение споров полностью зависит от воли самих спорящих. Особенностями медиации является — гибкая, неофициальная и неформальная процедура, в медиации не выясняется кто прав, а кто виноват. Основная цель медиации – конструктивный поиск решений возникших противоречий. Внедрение медиативных форм разрешения споров окажет позитивное воздействие на судебную систему.

Порядок и процедура проведения медиации, установленные статьями 179-180 ГПК РК, соглашение об урегулировании спора (конфликта) в порядке медиации может быть заявлено сторонами в судах первой, апелляционной и кассационной инстанции. При проведении судебной медиации, передача дела в производство сторон процедуру медиации по ходатайству сторон процедуру медиации может провести и судья, в производстве которого находится дело, тем самым стороны экономят свое время и время суда.

Судья, осуществляющий примирительные процедуры, при проведении судебной медиации руководствуется нормами, установленными Законом «О медиации» и ГПК. Соглашение об урегулировании спора (конфликта), достигнутое сторонами медиации, при проведении примирительных процедур, заключается в письменной форме и подписывается сторонами. При достижении сторонами соглашения об урегулировании спора (конфликта) в порядке судебной медиации судья, в производстве которого находится дело, выносит определение, постановление о его утверждении и прекращении производства по делу.

Серик НУРБАЙ,
главный специалист №1
специализированного межрайонного суда
по делам несовершеннолетних
Алматинской области.

КОРРУПЦИЯ

НАДО БОРОТЬСЯ ВСЕМ ОБЩЕСТВОМ

В нашем государстве законодательством предусмотрен ряд мер, направленных на предупреждение и пресечение коррупционных правонарушений.

Одним из основных направлений борьбы с коррупцией является повышение уровня информированности граждан и этических норм должностных лиц.

Под коррупцией в законодательстве понимается не предусмотренное законом принятие лично или через посредников имущественных благ и преимуществ лицами, выполняющими государственные функции, а также лицами, приравненными к ним, с использованием своих должностных полномочий для получения имущественной выгоды, а равно подкуп данных лиц путем противоправного предоставления им физическими и юридическими лицами указанных благ и пре-

имуществ. Коррупция, как общественно - социальное явление подрывает основы государства и общества. Она известна с древнейших времен, присуща всем и является мировой проблемой.

Борьба с коррупцией — это длительный, тяжелый и кропотливый процесс, в котором не должно быть равнодушных. Всё наше общество должно противостоять ей, пресекать на корню любые её формы. Выявление и пресечение, предупреждение коррупционных правонарушений и привлечение лиц виновных в их совершении к ответственности в пределах своей компетенции осуществляется государственными органами. В борьбе с коррупцией основное внимание необходимо уделять своевременно принятому предупредительных и профилактических мер.

Айгерим ТЕЛЬБАЕВА,
судья Талдыкорганского городского суда.

НОВАЦИЯ

ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ

Закрепление в Уголовно-процессуальном Кодексе института процессуального соглашения является существенной и целесообразной новацией в уголовном процессуальном законодательстве. Процессуальное соглашение заключается между прокурором и подозреваемым, обвиняемым или подсудимым на любой стадии уголовного процесса или осужденным в порядке и по основаниям, предусмотренным УПК.

Институт соглашений в уголовном судопроизводстве наиболее распространён в странах англо-саксонской правовой системы. Американский (англосаксонский) уголовный процессуальный институт является самым известным и наиболее изученным среди отечественных и зарубежных специалистов.

Действующий уголовно-процессуальный кодекс предусматривает два вида соглашений: в форме сделки о признании вины – по преступлениям небольшой, средней тяжести, либо тяжким преступлениям – в случае согласия подозреваемого, обвиняемого с подозрением, обвинением; в форме соглашения о сотрудничестве – по всем категориям преступлений при способствовании раскрытию и расследованию преступлений, совершенных преступной группой, особо тяжких преступлений, совершенных иными лицами, а также экстремистских и террористических преступлений.

В судебном заседании при согласительном производстве участвуют только прокурор, подсудимый и его защитник. Рассмотрение дела начинается с разрешения отводов и ходатайств, процессуального соглашения о признании вины. Выслушав прокурора, председательствующий выясняет у подсудимого,

понятна ли ему сущность процессуального соглашения и согласен ли он с ним. Судья также вправе разъяснить подсудимому сущность процессуального соглашения и задать вопросы подсудимому и его защитнику по обстоятельствам заключения процессуального соглашения о признании вины. После окончания рассмотрения процессуального соглашения председательствующий выясняет у подсудимого, какой срок ему потребуется для добровольного исполнения судебного акта в части имущественных взысканий, предусмотренных в соглашении, при этом выясняет его семейное и материальное положение. Подсудимому должно быть также предоставлено право что-либо дополнительно сообщить суду. После выслушивания подсудимого председательствующий удаляется в совещательную комнату.

Для рассмотрения дела законом отведено 10 суток, с возможностью продления ещё на аналогичный срок. Также законодательно закреплено право государственного обвинителя, подсудимого и его защитника заявить в суде ходатайство о заключении процессуального соглашения о признании вины. В этом случае судебный процесс прерывается с предоставлением сторонам разумного срока для его заключения. После его заключения процессуальное соглашение о признании вины предоставляется судье, который постановляет о продолжении рассмотрения дела в согласительном производстве. Если согласие не достигнуто, рассмотрение уголовного дела судом продолжается в общем порядке.

Ермек ЕГЕУБЕКОВ,
председатель Талдыкорганского городского суда.

НОВОВВЕДЕНИЯ

СУДЕБНЫЕ ЗАСЕДАНИЯ
ПРОХОДЯТ В ОНЛАЙН РЕЖИМЕ

На площадке Antikor по Алматинской области — центра для граждан, проведена онлайн интернет-конференция, где руководитель Администрации судов по Алматинской области Бурашев Манас выступил по деятельности судов области в условиях Чрезвычайного положения.

- по организации дистанционной работы судов Алматинской области
- Судебные заседания проходят посредством видеоконференцсвязи, в онлайн режиме, с помощью мобильных приложений TrueConf, Skype, Whatsapp и так далее. Суды используют все возможные виды мобильной связи, конечно же, с учетом мнений участвующих в деле лиц;
- в целях минимизации контакта, в судах оборудованы специальные залы; за период с 16 марта по сегодняшний день дистанционно, с использованием ВКС и МВКС рассмотрено 2394 дел; через электронный сервис "Судебный кабинет" в суды Алматинской области поступило 1043 заявлений и обращений;
- основной целью департамента является создание условий для осуществления правосудия. Мы это видим не только в создании условий для судебного корпуса, но и для других участников процесса.
- Доступность правосудия, сервис высокого качества. В большинстве судов области функционируют «фронт офисы»;
- "Судебный кабинет" - это единое электронное окно доступа ко всем судебным услугам. Можно с любого гаджета, из дома направить в суд более 90 видов электронных обращений. Достаточно скачать мобильное приложение. Вы сможете увидеть регистрацию обращения, узнать его статус и в конце получить судебный акт. Более того, достаточно подать соответствующее заявление; Внедрен такой сервис, как "Суды-Gis". Это карта, с помощью которой можно найти контакты судов, адвокатов, медиаторов, нотариусов в конкретном регионе; создан телеграмм-бот "Smartcot", через который можно получить ответы на часто возникающие вопросы. Нам важно мнение каждого получателя судебных услуг. Это и есть механизм обратной связи с населением;
- возможность оценить комфорт, сервис, судебные процедуры и работу персонала судов, а также оставить жалобы и предложения предоставляет проект Digital Agent. Это мобильное приложение позволяет любому пользователю в режиме онлайн связаться с администратором судов и на месте решить возникающие вопросы. На местах определены ответственные сотрудники для обратной связи с гражданами»- из выступления Манаса Бурашева.

По окончании онлайн конференции Администратор судов дал исчерпывающие ответы, на онлайн вопросы пользователей Фэйсбук и Инстаграмм.

Самат АВГАНОВ,
пресс-секретарь Алматинского областного суда.

БОКС

Бұл атаққа кәсіпқой бокстағы Қазақстанның мақтанышы, орта салмақтағы IBF және IBO белдігінің иегері Геннадий Головкин(40-1-1, 35 KO) ие болды.

Ол америкалық The Sweet Science басылымының нұсқасы бойынша соңғы 10 жылдықтағы өз салмағының теңдессіз боксшысы атанды. Басылым авторының пікірінше, Головкин мексикалық Сауль «Канело» Альварестен (53-1-2, 36 KO) жеңілсе де, отандасымыз рейтингте бірінші орынға лайық деп танылған. Ал көптен бері отандасымыздың лайықты қарсыласы болып келетін «Канело» екінші орынға жайғасқан. 2010-2019 жыл аралығында қазақстандық боксшы шаршы алаңында 25 жекпе-жек өткізіп,

ЕІ МАҚТАНЫШЫ

оның 23-інде жеңіске жеткені баршаға мәлім. Бір кездесуі тең есеппен аяқталса, біреуінде жеңіліске ұшыраған болатын. «Альварес Головкинді екінші жекпе-жекте жеңгенімен, кездесу тең дәрежеде өтті деп есептеймін. Жеңісті қазақстандық боксшыға да беруге болар еді. Бірақ, бұл ең бастысы емес. Тіпті «Канело» Головкинді нокаутқа жіберген күннің өзінде де GGG бәрібір рейтингте бірінші тұратын еді. Өйткені, мұның бірнеше

себебі бар. Головкин 10 жылдың ішінде тек орта салмақта жұдырықтасып келсе, «Канело» бұл салмақта көп өнер көрсете қойған жоқ. Сонымен қатар Головкин 2012-2017 аралығында өз салмағындағы ТОП-10 боксшының алтауын нокаутқа жібергенін ұмытпағанымыз жөн», – деп жазады аталған басылым. Осы уақытқа дейін мұндай атақты Мэнни Пакьяо, Флойд Мейвезер сияқты әлемдік бокста аты аңызға айналған боксшылар иеленген еді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ВЕЛОСПОРТ

ТОП ЖАРДЫ

Дүниежүзілік пандемияға байланысты қазіргі таңда бұқаралық сипатқа ие барлық іс-шаралар тоқтағаны белгілі. Олардың қатарында спорттық жарыстар да бар. Осы орайда кейбір ұйымдар жанкүйерлерді зеріктірмеу мақсатында виртуалды бәсекелерді ұйымдастыруда.

Күні кеше «Джиро д'Италия» көпкүндігінің басшылығы спортшылармен ақылдаса келе онлайн-веложарысын бастап кетті. Ереже бойынша спортшылар өздері тұрып жатқан жерде велостанок арқылы сынға түседі. Виртуалды көпкүндіктің бірінші кезеңінде тас жолдағы велоспорттан Қазақстан чемпионы Алексей Луценко топ жарды. Отандасымыз 32.1 шақырымды 44 минут 41 секунд уақытта жүріп өтті. Екінші орынды италиялық Элиа Вивiani иеленді. Ол мәре сызығын Луценкодан 4 минут 20 секундтан кейін кесті. Ал үздік үштікті

«Pro Team Astana» өкілі Давиде Мартинелли түйіндеді. Айта кетейік, «Джиро д'Италия» көпкүндігі мамыр айының ортасында өтуі керек еді. Алайда пандемияға байланысты турнир қазан айына ауыстырылды. 10 мамырға дейін жалғасатын виртуалды жарыс 7 кезеңге жоспарланған.

«EGEMEN.KZ»

КҮРЕС

Грек-рим, еркін және әйелдер күресінен 2021 жылы Азия чемпионаты Алматыда өтетін болды. Бұл ақпарат Біріккен күрес әлемінің (UWW) ресми сайтында жарияланды.

АЛМАТЫДА ӨТЕДІ

Осындай дүбірлі доданы қабылдауға Алматының әлеуеті жететіні сөзсіз. Қазіргі кезде Алатау баурайындағы әсем шаһарда «Алматы Арена» мен «Халық Арена» секілді заман талабына сай салынған зәулім кешендер бар. Оған талай жылдың тарихы бар Балуан Шолақ атындағы спорт сарайын қосыңыз. Осы нысандардың барлығында да әр жылдары аса ірі халықаралық жарыстар дүркіреп тұрып өткеніне дүйім жұрт куә.

Күрес түрлерінен Азия чемпионаттарында Қазақстан балуандарының жеңіп алған жүлделері жетерлік. Мәселен, биылғы Азия чемпионаты Үндістанның Нью-Дели қаласында өтті. Айтулы жарыста жерлестеріміз 19 (5 алтын+2 күміс-12 қола) медальға иелік етіп, жалпы командалық есепте төртінші орынды иеленді.

«EGEMEN.KZ»

БАСКЕТБОЛ

МАМЫРҒА ЖОСПАРЛАНДЫ

БАСКЕТБОЛДАН ҚАЗАҚСТАН ЧЕМПИОНАТЫ МЕН КУБОГІ КЕЛЕР АЙДЫҢ ІШІНДЕ ӨТУІ МҮМКІН. ЕЛ ІШЛІК БӘСЕКЕ ЖЫЛДАҒЫ УАҚЫТЫНАН КЕШ БАСТАЛДЫ. ОҒАН ЕЛДЕГІ ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ СЕБЕП.

Қазақстан Ұлттық баскетбол федерациясының атқарушы комитеті отырыс өткізіп, ел біріншілігі мен Қазақстан кубогін төтенше жағдайға байланысты ауыстыру туралы шешім қабылдады. Жиын барысында жарыс өткізу тәсілдеріне біршама толықтырулар енгізді. Баскетболдан ерлер командасы арасындағы ұлттық лиганың өткізу форматы өзгертіледі. ½ финал ойындары мен үш рет өткізілетін финалдық кезеңнен бас тартылады. Финалдық ойындар төртеудің финалы форматында ойнатылады. Алдын-ала болжам бойынша, ТЖ режимі алынған жағдайда біріншілік 2020 жылдың мамырында басталуы мүмкін, бірақ, бұл да нақты шешім емес. Індетке қатысты өзгерістер чемпионат басталарда қаперге алынады. Айта кету керек осы отырыста әйелдер арасындағы ұлттық лига ойындарының финалдық кезеңі мен ерлер арасындағы жоғары лиганың 6-шы тур ойындары да мамыр айында өткізуді жоспарға алды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ВОЛЕЙБОЛ

КҮЗГЕ ШЕГЕРІЛДІ

Ұлттық олимпиада комитетінің ресми сайтында волейболдан халықаралық және ел чемпионаттарының күз айларына шегерілгені туралы ақпаратты жариялады.

Азия волейбол конфедерациясы коронавирус індетіне байланысты барлық ұлттық федерацияларға ішкі біріншілікті тоқтату туралы ұсыныс айтты. Осыған орай, Қазақстан волейбол федерациясының бас хатшысы Ермек Сырлыбаев арнайы мәлімдеме жасады. «Халықаралық волейбол федерациясы қыркүйек айына дейінгі барлық турнирді тоқтатты. Ерлер мен әйелдер арасындағы командалық Азия чемпионатын өткізуге тырысып жатырмыз. Мүмкін, қазан немесе қараша айларында ұйымдастыратын шығармыз. Одан бөлек, ұлттық құрамалар қатысатын Азия кубогі өтеді деп жоспарлаудамыз. Бірақ, бұл доданың өту-өтпеуі нақты белгісіз. Болашағы бұлыңғыр турнирлер қатарында жастар арасындағы Азия чемпионаты да бар», – деді аталмыш ведомство өкілі.

Айта кетелік, 2020 жылдың 11 наурызында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы коронавирусты пандемия деп жариялады. Содан бері барлық спорттық жарыстарға шектеулер мен уақытша тоқтата тұру шешімі қабылданды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

КОНЬКИ

Үздіктер қатарында

Халықаралық конькимен жүгірушілер одағы (ISU) 2019/20 жылғы маусымды қорытындылап, мәнерлеп сырғанаушылардың әлемдік рейтингін жариялады.

Жалпы рейтинг бойынша жапониялық Рика Кихира 4171 ұпаймен көш бастап тұр. Күншығыс елінің өкілі кейінгі екі жылда төрт құрлық чемпионатының бас жүлдесін жеңіп алған. Екінші орынды биылғы төрт құрлық біріншілігінің күміс жүлдегері америкалық Брэди Теннелл иеленді. Оның еншісінде 3133 ұпай бар. Ал үздік үштікті 2020 жылғы Еуропа чемпионатында екінші орын алған ресейлік Анна Щербакова түйіндеп тұр. Қазақстандық мәнерлеп сырғанаушылардан ең үздік көрсеткіш Элизабет Тұрсынбаеваға тиесілі. 2019 жылғы әлем чемпионатының күміс жүлдегері 1482 ұпаймен 20 - орында тұр. Айта кетеу керек, 20 жастағы отандасымыз биыл жарақатына байланысты жарыстарға қатысқан жоқ. Ал биыл бір ғана турнирде бақ сынаған қандасымыз Айза Мамбекова 133 - сатыға жайғасқан. Ерлер арасындағы рейтингте Рахат Бралин 135, Никита Манько 150, Михаил Шайдоров 161 - орында тұр.

«OLYMPIC.KZ»

ХИЖРИ 1441 ЖЫЛ

2020

РАМАЗАН КЕСТЕСІ

muftyat.kz

Талдықорған қаласы

Рамазан айы	Апта күндері	Сәуір және Мамыр	Таң (Сәресі бітетін уақыты)	Күннің шығуы	Бесін	Екінті	Ақшам (Ауызашар уақыты)	Құптан
1	Жм	24.04	04:16	05:43	12:48	17:41	19:47	21:15
2	Сб	25.04	04:14	05:42	12:47	17:42	19:48	21:16
3	Жс	26.04	04:11	05:40	12:47	17:43	19:49	21:18
4	Дс	27.04	04:09	05:39	12:47	17:44	19:50	21:20
5	Сс	28.04	04:07	05:37	12:47	17:44	19:52	21:22
6	Ср	29.04	04:05	05:36	12:47	17:45	19:53	21:23
7	Бс	30.04	04:03	05:34	12:47	17:46	19:54	21:25
8	Жм	01.05	04:01	05:33	12:47	17:47	19:55	21:27
9	Сб	02.05	03:59	05:31	12:46	17:47	19:57	21:29
10	Жс	03.05	03:57	05:30	12:46	17:48	19:58	21:30
11	Дс	04.05	03:56	05:28	12:46	17:49	19:59	21:32
12	Сс	05.05	03:54	05:27	12:46	17:50	20:00	21:34
13	Ср	06.05	03:52	05:26	12:46	17:50	20:01	21:36
14	Бс	07.05	03:50	05:24	12:46	17:51	20:03	21:37
15	Жм	08.05	03:48	05:23	12:46	17:52	20:04	21:39
16	Сб	09.05	03:46	05:22	12:46	17:52	20:05	21:41
17	Жс	10.05	03:44	05:20	12:46	17:53	20:06	21:43
18	Дс	11.05	03:42	05:19	12:46	17:54	20:07	21:44
19	Сс	12.05	03:41	05:18	12:46	17:55	20:09	21:46
20	Ср	13.05	03:39	05:17	12:46	17:55	20:10	21:48
21	Бс	14.05	03:37	05:15	12:46	17:56	20:11	21:50
22	Жм	15.05	03:35	05:14	12:46	17:57	20:12	21:51
23	Сб	16.05	03:34	05:13	12:46	17:57	20:13	21:53
24	Жс	17.05	03:32	05:12	12:46	17:58	20:14	21:55
25	Дс	18.05	03:30	05:11	12:46	17:59	20:15	21:57
26	Сс	19.05	03:29	05:10	12:46	17:59	20:17	21:58
27	Ср	20.05	03:27	05:09	12:46	18:00	20:18	22:00
28	Бс	21.05	03:26	05:08	12:46	18:01	20:19	22:02
29	Жм	22.05	03:24	05:07	12:46	18:01	20:20	22:03
30	Сб	23.05	03:23	05:06	12:46	18:02	20:21	22:05

ЕСКЕРТУ

- Сәресі ішу, яғни ауыз бекіту таң намазының кіруіне **10 минут** қалғанда тоқтату абзал.
- **Ақшам намазының** уақыты кіргенде ауыз ашылады.
- 19 мамырдан 20 мамырға ауған түн – **қасиетті Қадір түні**.
- Биыл пітір садақаның мөлшері **370 теңге** болып бекітілді.
- Садақаны **Kaspi.kz** мобильді қосымшасы арқылы аударуға болады.
- Карантин кезінде тарауық намазы мешітте оқылмайды, бірақ оны үйде отбасымен бірге оқуға болады.
- **Құрбан айт** 31 шілде – 2 тамыз күндеріне түсіп тұр.

АУЫЗАШАР ДҰҒАСЫ

Аллаһым! Сенің ризалығың үшін ораза ұстадым. Сенің берген ризық-несібеңмен аузымды аштым. Саған иман келтіріп, саған тәуекел еттім. Рамазан айының ертеңгі күніне де ауыз бекітуге ниет еттім. Сен менің өткен және келешек күнеларымды кешір.

АУЫЗ БЕКІТУ ДҰҒАСЫ

Алла ризашылығы үшін мүбәрәк Рамазан айының оразасын таңнан күн батқанға дейін ұстауға ниет еттім.

ОРТАҚА ҚАЖАНАЛЫҚ

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

ОРАЗАДА ҚАЛАЙ ТАМАҚТАНУ КЕРЕК?

Айлардың сұлтанында ораза ұстаған жан ауызашар мен сәресі уақыттарында денсаулыққа зиянын тигізбейтіндей дұрыс тамақтану тәсілін біле жүргені абзал. Ендеше оразада қандай тамақтан бас тарту керек, тағамның қай түрін көбірек қолданған дұрыс.

Ауыз ашуды құрмамен бастаңыз! Құрма мен суды ауыз ашқанда пайдаланудың және бір пайдасы: тағы тамақ жеудің алдында, адамға өзінің ағзасында қосымша тамаққа деген сұраныстың бар не жоғын анықтауына мүмкіндік туады. Ислам әлемінде құрманың орны ерекше. Құран аяттарында құрма пальмасы бірнеше рет аталған. Әрі он бес жерде құрманың Алла Тағала тарапынан адамзатқа берілген сый екендігі айтылады. Алла елшісі (оған Алланың игілігі мен сәлемі болсын) құрма мен сүтті адам үшін ең жақсы тағам деп санаған.

Суды көбірек ішіңіз! Ауыз ашқан соң суды көбірек ішу керек. Алайда, суды тамақтанып болған соң ішкен абзал. Тамақты да асықпай, аз-аздан жеңіз. Сәресі уақытына дейін бірнеше стақан су ішуге тырысыңыз. Егер су ішуді ұнатпасаңыз, айран, қантсыз компот, өсімдік шайларын, минералды су секілді сұйықтықтар ішіңіз.

Тез шөлдететін тағамдардан бас тартыңыз! Рамазан айында ас мәзіріңізді уақытша өзгертуге тура келеді. Сіз бен біз күнделікті қолданатын тұзды өнімдерден, тұздалған қияр, қызанақ, түрлі тұзды салаттар мен балықтан бас тартыңыз. Оның орнын жеміс-жидектермен, көбірек сумен толықтырыңыз.

Тәттілермен қоштасыңыз! Ас мәзіріңізден тәттілерді (кондитерлік өнімдер, торт, тәтті бәліштер) азайтыңыз. Себебі бұлар ағзаңызды әлсіретіп, қарныңызды тез аштырады. Рамазан айында тәттілерді көбірек қолдану қан қысымыңызды көтереді. Тек ауызашардан кейін екі-үш сағаттан соң ғана тәттілердің орнына – құрма, кептірілген өрік, мейіз, жаңғақ қолданыңыз.

Кофені қоя тұрыңыз! Егер сіз таңыңызды жұмыспен емес, кофемен бастар болсаңыз, Рамазан айында кофені қоя тұрыңыз. Жүйке жүйесі өте сезімтал, жүрегі ауыратын, қан қысымы жоғары, нашар ұйықтайтын адамдарға кофе ішуге болмайды. Шектен тыс кофе ішу организмге зиян келтіреді. Мәселен, ұйықтау режимінің бұзылуы, кейбір витаминдерді (магний, мырыш, темір) қабылдаулардың қиындауы, қан қысымының жоғарылауы, тіс эмалінің өзгеруі, асқазанда қыжылдың пайда болуына әсер етеді.

Пайдалы тағаммен тамақтаныңыз! Шайды көбірек ішетін болсаңыз, бұл айда жалбыз шайы мен көк шайды көбірек тұтыныңыз. Сүт өнімдерін (сүт, айран, қатық, ірімшік) көбірек қолданған жөн. Сүт, айран, ірімшік, құрт секілді азықтар сапалы протеин, кальций, фосфор, мырыш секілді минералдар мен В6, В12 секілді маңызды дәрумендердің қайнар көзі. Алла Елшісі (оған Алланың игілігі мен сәлемі болсын) таңғы аста құрма мен сүт ішуді өсиет еткен.

Сәресіге сергек болып ояныңыз! Ол үшін жатар алдында майлы тағамдар қолданбаңыз. Оның орнын жеміс-жидектермен (жүзім, алма, алмұрт, құлпынай) ауыстырыңыз. Аты аталған жемістер мидың қалыпты жұмыс жасауына және жақсы тынығуыңызға әсер етеді. Сәресі уақытында да күндіз қарным ашып қалмасын деп тоя тамақтанбаңыз. Ауызашар және сәресі кезінде орташа мөлшерде тамақтану Пайғамбарымыздың (оған Алланың игілігі мен сәлемі болсын) сүннет амалына жатады.

Дереккөз: kazislam.kz